
HARVARD
COLLEGE
LIBRARY.

LYCURGI

ORATIO IN LEOCRATEM.

AD OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

RECENSUIT

ET

ADNOTATIONEM CRITICAM ADJECIT

GUSTAVUS PINZGER.

Editio scholarum potissimum usibus accommodata.

LIPSIAE 1824.

APUD JOH. FRID. GLEDITSCH.

PRAEFATIO.

Lycurgi Leocrateam, quum prolegomenis, versione germanica et amplo commentario instructam ederem, visum est, ejusdem orationis compendiariam quoque editionem, quae scholarum usibus esset accommodata, in lucem emittere. Inter omnes enim Atticae eloquentiae reliquias nullam hac oratione digniorem esse censeo, quae studiosae juventuti praelegatur. Quodsi enim ii demum recte sentiunt, qui non linguarum tantum ediscendarum causa antiquis litteris ab adolescentibus operam dandam esse putant, sed ideo potissimum, ut veri pulchrique sensus excolatur, ut informentur puerorum animis cogitationes honestae, ut moribus consulatur: nihil fere in omni antiquitate reperiri potest, quod ad hoc consilium exsequendum magis conducat, quam ea, quam nunc haud paullo emendatiorem in publicum prodire jubeo, Lycurgi oratio, in qua de pietate erga patriam et parentes, de fortitudine et virtute dulcissime disseritur. Quae si rarius hucusque quam par erat in scholis lecta est, factum

id esse videtur propter exemplarium penuriam; nam etsi proximis his annis aliquoties edita sit haec oratio, nulla tamen harum editionum usui scholastico satis accommodata esse videtur. Accedit, quod nunc ex codicum manu scriptorum ab Immanuele Bekkero collatorum fide multo emendatior atque pristinae suaeque formae propior Lycurgus edi potest. Ipse igitur huic me accingens negotio, operam dedi, ut auctoris verba quam emendatissima exhiberem; qua in re rarissime tantum conjecturae, neque nisi levissima esset mutatio, locum concessi, cum religione quadam veterum documentorum auctoritati addictus. Ut vero de emendationibus a me factis lectoribus constaret, varietatem lectionis subjeci, in qua concinnanda id consilii sum sequutus, ut codicum manu scriptorum omnes atque singulas commemorarem lectiones, apertis tantum calami aberrationibus praetermissis, editionum vero, praesertim recentiorum, rarius rationem haberem, et conjecturarum a Viris doctis propositarum delectum instituerem, ne scilicet justo spissior evaderet haec adnotatio critica. Neque enim multum lectorum interesse credebam, ut scirent, quam lectionem hic vel ille editor praetulerit, dummodo de cujusque lectionis auctoritate satis constaret. Explicationem in his ad-

notationibus nunquam attigi, quam qui desiderat, majorem adeat editionem, in qua etiam de causis, quibus commotus variarum lectionum aliam adoptaverim aliam rejecerim, disputatur uberius. Omnes hujus orationis difficultates ita videor mihi expedivisse, ut nemo amplius in ejus lectione haerere magnopere possit; uni tantum loco misere corrupto, quem conclamatum dicere non dubitarunt editores, restituendo ingenium meum par non fuit, de quo amplius ut quaerant rogatos velim harum litterarum studiosos. Est is capitis sexti sectione quinta, ubi in ipso textu librorum Manuscriptorum, quamvis aperte vitiosam, lectionem servavi, in margine autem eam emendationem, quae, licet non satis certa, at maxime tamen probabilis visa est, adscripsi.

Jam restat, ut exponam, de codicibus manu scriptis et editionibus in varietate lectionis commemoratis.

I. Codices manu scripti.

A = codex Clarkio-Crippsianus, bonitate et integritate praestans, membranaceus, forma maxima, foliis 170. Hunc codicem cum Immanuele Bekkero pro fundo quasi recensionis meae habui. Continet praeter Lycurgum Antiphontem, Andocidem,

Isaeum, Dinarchum, Gorgiam, Alcidamantis Ulixem, Lesbonactem, Herodem. Scriptus esse videtur Osanno saeculo XIII. Fuit Batopedii, est musei Britannici (Burnei. 95. B. f.), delatus in Angliam, Caroloque Burnejo venditus a viris, ob iter susceptum claris, Eduardo Clarke et Cripps, Cantabrigiensibus. Collatus est hic liber a Frid. Osanno et Immanuele Bekkero sed ab hoc diligentius, quam ab illo; vide quae notavi ad capitis XIX. sectionem secundam. Ubi diversa uterque ex hoc codice proferunt, equidem diligenter notavi, sicuti in reliquis etiam.

B = codex Burnejanus, nunc Musei Britannici (96.), chartaceus, formae maximae, collatus ab Osanno, et ad Euripidis fragmentum et jambos cap. XXI. etiam ab Imm. Bekkero. Continet praeter Lycurgum eosdem oratores, quos Crippsianus, et praeterea Harpocrationis Lexicon. Conspirat fere cum Vratislaviensi, de quo statim dicam. Non admodum diligenter collatus esse videtur.

Laur. = Laurentianus, (Plut. 4. cod. 11.) collatus a Bekkero, cui appellatur B. Concinit vehementer cum Crippsiano.

Marc. = Marcianus (Append. class. 8. cod. 6.) collatus a Bekkero, et maxime consonus cum Vratislaviensi. Bekkero audit L.

Ambr. = Ambrosianus, (A. 99.) Bekkero dicitur P. Pertinet ad recentiores.

Vrat. = Vratislaviensis, collatus a Frid. Schaubio, in usum Osanni, Imm. Bekkero, et me quoque. Est bibliothecae gymnasii Magdalenaei, et plenius describitur a F. Passovio in Symbolis criticis p. 24. seq.

marg. Hamb. = variae lectiones ex libro veteri Veneto exemplari editionis Aldinae, quod asservatur in bibliotheca publica Hamburgensi, adscriptae, quas cum Osanno communicavit Gurlittus. Lectiones sunt paucae admodum, unde nequit decerni, utrum, quod suspicari quis possit, liber ille Venetus idem sit atque Marcianus.

II. Editiones.

Ald. = Aldina, 1513. a me diligentius collata.

Mel. = Melanchthoniana. Vitebergae 1545. 8. et postea saepius. Usus sum editione Francof. 1554.

Steph. = Stephaniana, 1575. Ex hac fluxit editio Hanoviensis, 1619. 8. a Grutero curata.

Tayl. = Tayloriana, Cantabr. 1743.

Reisk. = Reiskiana, Lips. 1771.
Schulz. = Schulziana, Brunsvici. 1789.
Thorlac. = editio Thorlacii, Hafniae 1803.
Duc. = ed. Neophyti Ducae, Viennae 1812 et 1813.
Beck. = ed. A. G. Beckeri, Magdeb. 1821.
Heinr. = ed. C. F. Heinrichii, Bonnae 1821.
Os. = editio F. Osanni, Jenae 1821.
Bekk. = ed. Immanuelis Bekkeri, Berolini 1823.

MSS. = Haec nota significat omnes libros manu scriptos in aliqua lectione conspirare.
vulg. = vulgo, vulgata. Vulgatam nomino eam lectionem, quae ex Aldina potissimum per Stephanianam propogata, editiones usque ad Heinrichium, qui primus libris MSS. usus est, occupavit.

Haec sunt, quae ne ignorares, lector benevole, curandum duxi. Tu vero, si quid commodis tuis prospexi, mihi fave. Vratislaviae, die VII. Jan. MDCCCXXIV.

Gustavus Pinzger,
Philos. D. AA. LL. M.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΛΕΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Νῦν δὲ περιέστηκεν εἰς τοῦτο, ὥςτε τὸν ἰδίᾳ κινδυνεύοντα καὶ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀπεχθανόμενον οὐ φιλόπολιν, ἀλλὰ φιλοπράγμονα δοκεῖν εἶναι, οὐ δι-
2 καίως οὐδὲ συμφερόντως τῇ πόλει. Τρία γάρ ἐστι τὰ μέγιστα, ἃ διαφυλάττει καὶ διασώζει τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν τῆς πόλεως εὐδαιμονίαν· πρῶτον μὲν ἡ τῶν νόμων τάξις· δεύτερον δ' ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος· τρίτον δ' ἡ τούτοις τἀδικήματα παρα-
3 δοῦσα κρίσις. Ὁ μὲν γὰρ νόμος πέφυκε προλέγειν, ἃ μὴ δεῖ πράττειν, ὁ δὲ κατήγορος μηνύειν τοὺς ἐνόχους τοῖς ἐκ τῶν νόμων ἐπιτιμίοις καθεστῶτας, ὁ δὲ δικαστὴς κολάζειν τοὺς ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων ἀποδειχθέντας αὐτῷ, ὥστ' οὐθ' ὁ νόμος οὐθ' ἡ τῶν δικαστῶν ψῆφος ἄνευ τοῦ παραδώσοντος αὐτοῖς τοὺς
4 ἀδικοῦντας ἰσχύει. Ἐγὼ δέ, ὦ Ἀθηναῖοι, εἰδὼς Λεωκράτην φυγόντα μὲν τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδύνους, ἐγκαταλιπόντα δὲ τοὺς αὑτοῦ πολίτας, προδεδωκότα δὲ πᾶσαν τὴν ὑμετέραν δύναμιν, ἅπασι δὲ τοῖς γεγραμμένοις ἔνοχον ὄντα, ταύτην τὴν εἰςαγγελίαν ἐποιησάμην, οὔτε δι' ἔχθραν οὐδεμίαν οὔτε διὰ φιλονεικίαν οὐδ' ἡντινοῦν τοῦτον τὸν ἀγῶνα προελόμενος, ἀλλ' αἰσχρὸν εἶναι νομίσας τοῦτον περιορᾶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλοντα καὶ τῶν κοινῶν ἱερῶν μετέχοντα, τῆς τε πατρίδος ὄνειδος καὶ πάντων ὑμῶν
5 γεγενημένον. Πολίτου γάρ ἐστι δικαίου μὴ διὰ τὰς ἰδίας ἔχθρας εἰς τὰς κοινὰς κρίσεις καθιστάναι τοὺς τὴν πόλιν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὴν πατρίδα τι παρανομοῦντας ἰδίους ἐχθροὺς εἶναι νομίζειν, καὶ τὰ κοινὰ τῶν ἀδικημάτων [κοινὰς] καὶ τὰς προφάσεις ἔχειν τῆς πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς.

Ἅπαντας μὲν οὖν χρὴ νομίζειν μεγάλους εἶναι 3
τοὺς δημοσίους ἀγῶνας, μάλιστα δὲ τοῦτον ὑπὲρ οὗ
νῦν μέλλετε τὴν ψῆφον φέρειν. Ὅταν μὲν γὰρ τὰς 2
τῶν παρανόμων γραφὰς δικάζητε, τοῦτο μόνον ἐπα-
νορθοῦτε καὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν κωλύετε, καθ' ὅσον
ἂν τὸ ψήφισμα μέλλῃ βλάπτειν τὴν πόλιν· ὁ δὲ νῦν
ἐνεστηκὼς ἀγὼν οὐ μικρόν τι μέρος συνέχει τῶν τῆς
πόλεως οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ὑπὲρ ὅλης τῆς
πατρίδος καὶ κατὰ παντὸς τοῦ αἰῶνος ἀείμνηστον κα-
ταλείψει τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν κρίσιν. οὕτω γάρ
ἐστι δεινὸν τὸ γεγενημένον ἀδίκημα καὶ τηλικοῦτον
ἔχει τὸ μέγεθος, ὥστε [μήτε κατηγορίαν μήτε τιμω-
ρίαν ἐνδέχεσθαι εὑρεῖν ἀξίαν] μηδὲ ἐν τοῖς νόμοις
ὡρίσθαι τιμωρίαν ἀξίαν τῶν ἁμαρτημάτων. Τί γὰρ 5
χρὴ παθεῖν τὸν ἐκλιπόντα μὲν τὴν πατρίδα, μὴ
βοηθήσαντα δὲ τοῖς πατρῴοις ἱεροῖς, ἐγκαταλιπόντα
δὲ τὰς τῶν προγόνων θήκας, ἅπασαν δὲ τὴν πόλιν
ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις παραδόντα; Τὸ μὲν γὰρ 4
μέγιστον καὶ ἔσχατον τῶν τιμημάτων, θάνατος, ἀναγ-
καῖον μὲν ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμιον, ἔλαττον δὲ τῶν
Λεωκράτους ἀδικημάτων καθέστηκε. παρεῖσθαι δὲ τὴν
ὑπὲρ τῶν τοιούτων τιμωρίαν συμβέβηκεν, ὦ ἄνδρες,
οὐ διὰ ῥᾳθυμίαν τῶν τότε νομοθετούντων, ἀλλὰ διὰ
τὸ μὴ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις γεγενῆσθαι τοιοῦτον
μηδέν, μήτε ἐν τοῖς μέλλουσιν ἐπίδοξον εἶναι γενέ-
σθαι, ὡς μήτε κατηγορίαν μήτε τιμωρίαν ἐνδέχε-
σθαι εὑρεῖν ἀξίαν. Διὸ καὶ μάλιστα, ὦ ἄνδρες, δεῖ 5
ὑμᾶς γενέσθαι μὴ μόνον τοῦ νῦν ἀδικήματος δικα-
στὰς ἀλλὰ καὶ νομοθέτας. ὅσα μὲν γὰρ τῶν ἀδικη-
μάτων νόμος τις διώρικε, ῥᾴδιον τούτῳ κανόνι χρω-
μένους κολάζειν τοὺς παρανομοῦντας· ὅσα δὲ μὴ

6 Γεγενημένης γὰρ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης καὶ
συνδραμόντων ἁπάντων ὑμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐψη-
φίσατο ὁ δῆμος παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν
ἀγρῶν εἰς τὰ τείχη κατακομίζειν, τοὺς δὲ στρατηγοὺς
τάττειν εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλ-
λων τῶν οἰκούντων Ἀθήνησι, καθ' ὅ τι ἂν αὐτοῖς
2 δοκῇ. Λεωκράτης δὲ τούτων οὐδενὸς φροντίσας, συ-
σκευασάμενος ἃ εἶχε χρήματα μετὰ τῶν οἰκετῶν ἐπὶ
τὸν λέμβον κατεκόμισε, τῆς νεὼς ἤδη περὶ τὴν ἀκτὴν
ἐξορμούσης, καὶ περὶ δείλην ὀψίαν αὐτὸς μετὰ τῆς
ἑταίρας Εἰρηνίδος κατὰ μέσην τὴν ἀκτὴν διὰ τῆς
πυλίδος ἐξελθὼν πρὸς τὴν ναῦν προσέπλευσε καὶ ᾤχε-
το φεύγων, οὔτε τοὺς λιμένας τῆς πόλεως ἐλεῶν, ἐξ
ὧν ἀνήγετο, οὔτε τὰ τείχη τῆς πατρίδος αἰσχυνόμε-
νος, ὧν τὴν φυλακὴν ἔρημον, τὸ καθ' αὐτὸν μέρος
κατέλιπεν· οὔτε τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ
Διὸς τοῦ σωτῆρος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς σωτείρας
ἀφορῶν καὶ προδιδοὺς ἐφοβήθη, οὓς αὐτίκα σώσον-
τας ἑαυτὸν ἐκ τῶν κινδύνων ἐπικαλέσεται.
3 Καταχθεὶς δὲ καὶ ἀφικόμενος εἰς Ῥόδον, ὥσπερ
τῇ πατρίδι μεγάλας εὐτυχίας εὐαγγελιζόμενος, ἀπήγ-
γελλεν, ὡς τὸ μὲν ἄστυ τῆς πόλεως ἑαλωκὸς καταλί-
ποι, τὸν δὲ Πειραιᾶ πολιορκούμενον, αὐτὸς δὲ μόνος
διασωθεὶς ἥκοι· καὶ οὐκ ᾐσχύνθη, τὴν τῆς πατρίδος
4 ἀτυχίαν αὑτοῦ σωτηρίαν προσαγορεύσας. Οὕτω δὲ
σφόδρα ταῦτ' ἐπίστευσαν οἱ Ῥόδιοι, ὥστε τριήρεις
πληρώσαντες τὰ πλοῖα κατῆγον, καὶ τῶν ἐμπόρων
καὶ τῶν ναυκλήρων οἱ παρεσκευασμένοι δεῦρο πλεῖν
αὐτοῦ τὸν σῖτον ἐξείλοντο καὶ τἆλλα χρήματα διὰ
5 τοῦτον. Καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται
ὑμῖν τὰς μαρτυρίας ἁπάντων, πρῶτον μὲν τὰς τῶν

γειτόνων, καὶ τῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κατοικούντων, οἳ τοῦτον ἴσασιν ἐν τῷ πολέμῳ φεύγοντα καὶ ἐκπλεύσαντα Ἀθήνηθεν· ἔπειτα τῶν παραγενομένων εἰς Ῥόδον, ὅτε Λεωκράτης ταῦτ᾽ ἀπήγγελλε· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Φυρκίνου μαρτυρίαν, ὃν καὶ ὑμῶν ἴσασιν οἱ πολλοὶ κατηγοροῦντα τούτου ἐν τῷ δήμῳ ὡς καὶ μεγάλα * καὶ βλάβους εἴη τὴν πεντηκοστὴν μετέχων αὐτοῖς.

Πρὸ δὲ τοῦ ἀναβαίνειν τοὺς μάρτυρας βραχέα βούλομαι διαλεχθῆναι ὑμῖν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες, 7
οὔτε τὰς παρασκευὰς τῶν κρινομένων οὔτε τὰς δεήσεις τῶν ἐξαιτουμένων, ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἐπίστασθε ὅτι χρημάτων ἕνεκα καὶ χάριτος πολλοὶ ἐπείσθησαν τῶν μαρτύρων ἢ ἀμνημονεῖν ἢ μὴ ἐλθεῖν ἢ ἑτέραν πρόφασιν εὑρεῖν. Ἀξιοῦτε οὖν τοὺς μάρτυρας ἀναβαίνειν μηδὲ 2
ὀκνεῖν μηδὲ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὰς χάριτας ὑμῶν καὶ τῆς πόλεως, ἀλλ᾽ ἀποδιδόναι τῇ πατρίδι τἀληθῆ καὶ τὰ δίκαια, μηδὲ λείπειν τὴν τάξιν ταύτην καὶ μιμεῖσθαι Λεωκράτην, ἢ λαβόντας τὰ ἱερὰ, κατὰ τὸν νόμον ἐξομόσασθαι. ἐὰν δὲ μηδέτερον τούτων ποιῶσιν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας, κλητεύσωμεν αὐτούς. Λέγε τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ἐπειδὴ χρόνος 8
ἐγένετο καὶ ἀφικνεῖτο Ἀθήνηθεν πλοῖα εἰς τὴν Ῥόδον καὶ φανερὸν ἦν ὅτι οὐδὲν δεινὸν ἐγεγόνει περὶ τὴν πόλιν, φοβηθεὶς ἐκπλεῖ πάλιν ἐκ τῆς Ῥόδου καὶ ἀφικνεῖται εἰς Μέγαρα· καὶ ᾤκει ἐν Μεγάροις πλείω ἢ πέντε ἔτη προστάτην ἔχων Μεγαρέα,

* αἴτιος.

οὐδὲ τὰ ὅρια τῆς χώρας αἰσχυνόμενος, ἀλλ᾽ ἐκ γει-
2 τόνων τῆς ἐκθρεψάσης αὐτὸν πατρίδος μετοικῶν. καὶ
οὕτως αὐτοῦ κατεγνώκει ἀΐδιον φυγήν, ὥστε μετα-
πεμψάμενος ἐντεῦθεν Ἀμύνταν, τὸν τὴν ἀδελφὴν
αὐτοῦ ἔχοντα τὴν πρεσβυτέραν, καὶ τῶν φίλων Ἀντιγέ-
νην Ξυπεταιῶνα, καὶ δεηθεὶς τοῦ κηδεστοῦ πρίασθαι
παρ᾽ αὐτοῦ τἀνδράποδα καὶ τὴν οἰκίαν, ἀποδόσθαι
ταλάντου. καὶ ἀπὸ τούτου προσέταξε τοῖς τε χρήσταις
ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα καὶ τοὺς ἐράνους διενεγκεῖν,
3 τὸ δὲ λοιπὸν αὐτῷ ἀποδοῦναι. Διοικήσας δὲ ταῦτα
πάντα ὁ Ἀμύντας αὐτὸς πάλιν ἀποδίδοται τἀνδρά-
ποδα πέντε καὶ τριάκοντα μνῶν Τιμοχάρει Ἀχαρνεῖ
τῷ τὴν νεωτέραν ἔχοντι τούτου ἀδελφήν· ἀργύριον
δὲ οὐκ ἔχων δοῦναι ὁ Τιμοχάρης, συνθήκας ποιησά-
μενος καὶ θέμενος παρὰ Λυσικλεῖ, μίαν μνᾶν τόκον
4 ἔφερε τῷ Ἀμύντᾳ. Ἵνα δὲ μὴ λόγον οἴησθε εἶναι
ἀλλ᾽ εἰδῆτε τὴν ἀλήθειαν, ἀναγνώσεται καὶ τούτων
ὑμῖν τὰς μαρτυρίας. εἰ μὲν οὖν ζῶν ἐτύγχανεν ὁ
Ἀμύντας, ἐκεῖνον αὐτὸν παρειχόμην· νυνὶ δὲ ὑμῖν
5 καλῶ τοὺς συνειδότας. Καί μοι λέγε ταύτην τὴν
μαρτυρίαν, ὡς ἐπρίατο παρὰ Λεωκράτους ἐν Μεγά-
ροις τὰ ἀνδράποδα ὁ Ἀμύντας καὶ τὴν οἰκίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

6 Ἀκούσατε δὲ καὶ ὡς ἀπέλαβε τετταράκοντα μνᾶς
παρὰ Ἀμύντου Φιλόμηλος Χολαργεὺς καὶ Μενέλαος
ὁ πρεσβεύσας πρὸς βασιλέα.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

7 Λάβε δέ μοι καὶ τὴν τοῦ Τιμοχάρους τοῦ πρια-
μένου τἀνδράποδα παρ᾽ Ἀμύντου πέντε καὶ τριάκον-
τα μνῶν, καὶ τὰς συνθήκας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΣΥΝΘΗΚΑΙ.

Τῶν μὲν μαρτύρων ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες· ἄξιον δ' 8
ἐστὶν ἐφ' οἷς μέλλω λέγειν ἀγανακτῆσαι καὶ μισῆσαι
τουτονὶ Λεωκράτην. οὐ γὰρ ἐξήρκεσε τὸ σῶμα τὸ
ἑαυτοῦ καὶ τὰ χρήματα μόνον ὑπεκθέσθαι, ἀλλὰ καὶ
τὰ ἱερὰ τὰ πατρῷα, ἃ τοῖς ὑμετέροις νομίμοις καὶ
πατρῴοις ἔθεσιν οἱ πρόγονοι παρέδοσαν αὐτῷ ἱδρυ-
σάμενοι, ταῦτα μετεπέμψατο εἰς Μέγαρα καὶ ἐξήγα-
γεν ἐκ τῆς χώρας, οὐδὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῶν πατρῴων
ἱερῶν φοβηθείς, ὅτι ἐκ τῆς πατρίδος αὐτὰ κινήσας
συμφεύγειν αὐτῷ, ἐκλείποντα τοὺς νεὼς καὶ τὴν χώ-
ραν, ἣν κατεῖχεν, ἠξίωσε, καὶ ἱδρύσασθαι ἐπὶ ξένης
καὶ ἀλλοτρίας, καὶ εἶναι ὀθνεῖα τῇ χώρᾳ καὶ τοῖς
νομίμοις τοῖς κατὰ τὴν Μεγαρέων πόλιν εἰθισμένοις.
Καὶ οἱ μὲν πατέρες ἡμῶν τὴν Ἀθηνᾶν, ὡς τὴν χώ- 9
ραν εἰληχυῖαν, ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν πατρίδα προση-
γόρευον Ἀθήνας, ἵν' οἱ τιμῶντες τὴν θεὸν τὴν ὁμώ-
νυμον αὐτῇ πόλιν μὴ ἐγκαταλίπωσι· Λεωκράτης δὲ
οὔτε νομίμων πατρῴων οὔτε ἱερῶν φροντίσας τὸ καθ'
ἑαυτὸν ἐξαγώγιμον ὑμῖν καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν
βοήθειαν ἐποίησε. καὶ οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτῷ τοσαῦτα
καὶ τηλικαῦτα τὴν πόλιν ἀδικῆσαι, ἀλλ' οἰκῶν ἐν
Μεγάροις, οἷς παρ' ὑμῶν ἐξεκομίσατο χρήμασιν ἀφορ-
μῇ χρώμενος, ἐκ τῆς Ἠπείρου παρὰ Κλεοπάτρας εἰς
Ἑλλάδα ἐσιτήγει, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον. καίτοι, 10
ὦ ἄνδρες, καὶ περὶ τούτων οἱ ὑμέτεροι νόμοι τὰς
ἐσχάτας τιμωρίας ὁρίζουσιν, ἐάν τις Ἀθηναίων
ἄλλοσέ πῃ σιτηγήσῃ ἢ ὡς ὑμᾶς. ἔπειτα τὸν 11
προδόντα μὲν ἐν τῷ πολέμῳ, σιτηγήσαντα δὲ παρὰ
τοὺς νόμους, μὴ φροντίσαντα δὲ μήτε ἱερῶν μήτε
πατρίδος μήτε νόμων, τοῦτον ἔχοντες ἐν τῇ ὑμετέρᾳ

ψήφῳ οὐκ ἀποκτενεῖτε καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις
ἀνθρώποις ποιήσετε; πάντων ἄρα ἀνθρώπων ῥαθυ-
μότατοι ἔσεσθε καὶ ἥκιστα ἐπὶ τοῖς δεινοῖς ὀργιζό-
μενοι.

9 Καὶ ταῦτα δὲ ὁμοῦ, ὦ ἄνδρες, ἐμοῦ θεωρήσατε,
ὡς δικαίαν τὴν ἐξέτασιν ποιουμένου περὶ τούτων. οὐ
γὰρ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὑπὲρ τηλικούτων ἀδικημάτων
εἰκάζοντας, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν εἰδότας ψηφίζεσθαι,
καὶ τοὺς μάρτυρας μὴ δώσοντας ἔλεγχον μαρτυρεῖν
ἀλλὰ δεδωκότας. παρεκαλεσάμην γὰρ αὐτοὺς πρό-
κλησιν ὑπὲρ τούτων ἁπάντων γράψας καὶ ἀξιῶν βα-
σανίζειν τοὺς τούτου οἰκέτας. Καί μοι λέγε ταύτην.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ.

2 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, τῆς προκλήσεως. Ἅμα τοίνυν
ταύτην Λεωκράτης οὐκ ἐδέχετο καὶ κατεμαρτύρει αὐ-
τοῦ ὅτι προδότης τῆς πατρίδος ἐστίν· ὁ γὰρ τὸν
τῶν συνειδότων ἔλεγχον φυγὼν ὡμολόγηκεν ἀλη-
3 θῆ εἶναι τὰ εἰσηγγελμένα. τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδεν
ὅτι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων πολὺ δοκεῖ δικαιό-
τατον καὶ δημοτικὸν εἶναι, ὅταν οἰκέται ἢ θεράπαι-
ναι συνειδῶσιν ἃ δεῖ, τούτους ἐλέγχειν καὶ βασανί-
ζειν, καὶ τοῖς ἔργοις μᾶλλον ἢ τοῖς λόγοις πιστεύειν,
ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ μεγάλων
4 καὶ συμφερόντων τῇ πόλει; Ἐγὼ τοίνυν τοσοῦτον
ἀφέστηκα τοῦ ἀδίκως τὴν εἰσαγγελίαν κατὰ Λεωκρά-
τους ποιήσασθαι, ὅσον ἐγὼ μὲν ἐβουλόμην τοὺς ἰδίους
κινδύνους ἐν τοῖς Λεωκράτους οἰκέταις καὶ θεραπαί-
ναις βασανισθεῖσι τὸν ἔλεγχον γενέσθαι, οὗτοσὶ δὲ
διὰ τὸ συνειδέναι ἑαυτῷ οὐχ ὑπέμεινεν ἀλλ' ἔφυγε.
καίτοι, ὦ ἄνδρες, πολὺ θᾶττον οἱ Λεωκράτους οἰκέ-

ται καὶ θεράπαιναι τῶν λεγομένων ἄν τι ἠρνήθη-
σαν, ἢ τὰ μὴ ὄντα τοῦ ἑαυτῶν δεσπότου κατεψεύ-
σαντο.

Χωρὶς τοίνυν τούτων Λεωκράτης ἀναβοήσεται 10
αὐτίκα ὡς ἰδιώτης ὢν καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ῥήτορος καὶ
συκοφάντου δεινότητος ἀναρπαζόμενος. Ἐγὼ δὲ 2
ἡγοῦμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι τῶν μὲν δει-
νῶν καὶ συκοφαντεῖν ἐπιχειρούντων ἔργον ἐστὶν ἅμα
τοῦτο προαιρεῖσθαι καὶ ζητεῖν τὰ χωρία ταῦτα ἐν οἷς
τοὺς παραλογισμοὺς κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων ποιή-
σονται, τῶν δὲ δικαίως τὰς κρίσεις ἐνισταμένων καὶ
τοὺς ἐνόχους ταῖς ἀραῖς ἀκριβῶς ἀποδεικνύντων τά-
ναντία φαίνεσθαι τούτοις ποιοῦντας, ὥσπερ ἡμεῖς.
Οὑτωσὶ δὲ διαλογίζεσθε περὶ τούτων παρ' ὑμῖν αὐ- 3
τοῖς. Τίνας ἀδύνατον ἦν τῇ δεινότητι καὶ ταῖς πα-
ρασκευαῖς ταῖς τοῦ λόγου παραγαγεῖν; — Κατὰ
φύσιν τοίνυν βασανιζόμενοι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν
περὶ πάντων τῶν ἀδικημάτων ἔμελλον φράσειν οἱ
οἰκέται καὶ αἱ θεράπαιναι· ἀλλὰ τούτους ὁ Λεωκρά-
της παραδοῦναι ἔφυγε, καὶ ταῦτα οὐκ ἀλλοτρίους ἀλλ'
αὑτοῦ ὄντας. Τίνας δὲ δυνατὸν εἶναι δοκεῖ τοῖς λό- 4
γοις ψυχαγωγῆσαι καὶ τὴν ὑγρότητα αὐτῶν τοῦ ἤθους
τοῖς δακρύοις εἰς ἔλεον προαγαγέσθαι; — Τοὺς δι-
καστάς. Ἐνταῦθα Λεωκράτης ὁ προδότης τῆς πα-
τρίδος ἐλήλυθεν, οὐδὲν ἕτερον ἢ φοβούμενος μὴ ἐκ
τῆς αὐτῆς οἰκίας οἵ τ' ἐξελέγχοντες τῷ ἔργῳ καὶ ὁ
ἐξελεγχόμενος γένηται. Τί γὰρ ἔδει προφάσεων ἢ 5
λόγων ἢ σκήψεως; Ἁπλοῦν τὸ δίκαιον, ῥᾴδιον τὸ
ἀληθές, βραχὺς ὁ ἔλεγχος. Εἰ μὲν ὁμολογεῖ τὰ ἐν
τῇ εἰσαγγελίᾳ ἀληθῆ καὶ ὅσια εἶναι, τί οὐ τῆς ἐκ
τῶν νόμων τιμωρίας τυγχάνει; εἰ δὲ μή φησι ταῦτα

ἀληθῆ εἶναι, τί οὐ παραδέδωκε τοὺς οἰκέτας καὶ τὰς
θεραπαίνας; Προσήκει γὰρ τὸν ὑπὲρ προδοσίας κιν-
δυνεύοντα καὶ παραδιδόναι καὶ βασανίζειν καὶ μη-
6 δένα τῶν ἀκριβεστάτων ἐλέγχων φεύγειν. Ἀλλ' οὐδὲν
τούτων ἔπραξεν, ἀλλὰ καταμεμαρτυρηκὼς ἑαυτοῦ ὅτι
προδότης ἐστὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν
νόμων, ἀξιώσει ὑμᾶς ἐναντία ταῖς αὐτοῦ ὁμολογίαις
καὶ μαρτυρίαις ψηφίσασθαι. καὶ πῶς δίκαιόν ἐστι
τὸν τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀπολογίας αὐτοῦ ἐξ ἄλλων τε
πολλῶν καὶ ἐκ τοῦ μὴ δέξασθαι τὰ δίκαια περιῃρη-
μένον, τοῦτον ἐᾶσαι ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ὁμολο-
γουμένων ἀδικημάτων ἐξαπατῆσαι;

11. Περὶ μὲν οὖν τῆς προκλήσεως καὶ τοῦ ἀδικήμα-
τος, ὅτι ὁμολογούμενόν ἐστιν, ἱκανῶς ὑμᾶς ἡγοῦμαι,
2 ὦ ἄνδρες, μεμαθηκέναι· ἐν οἷς δὲ καιροῖς καὶ ἡλί-
κοις κινδύνοις τὴν πόλιν οὖσαν Λεωκράτης προδέ-
δωκεν, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς βούλομαι. Καί μοι λάβε
τὸ ψήφισμα, γραμματεῦ, τὸ Ὑπερίδου, καὶ ἀναγί-
νωσκε.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

3 Ἀκούετε τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες, ὅτι τὴν βου-
λήν, τοὺς πεντακοσίους, καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ χρη-
ματιοῦσαν περὶ φυλακῆς τοῦ Πειραιῶς ἐν τοῖς ὅπλοις
ἔδοξε, καὶ πράττειν διεσκευασμένην ὅ τι ἂν δοκῇ
4 τῷ δήμῳ συμφέρον εἶναι. καίτοι, ὦ ἄνδρες, εἰ οἱ
ἀφειμένοι τοῦ στρατεύεσθαι ἕνεκα τοῦ βουλεύεσθαι
ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως ἐν τῇ τῶν στρατιωτῶν τάξει
διέτριβον, ἆρ' ὑμῖν δοκοῦσι μικροὶ καὶ οἱ τυχόντες
φόβοι τότε τὴν πόλιν κατασχεῖν; ἐν οἷς Λεωκράτης
οὑτοσὶ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀποδρὰς ᾤχετο, καὶ
τὰ χρήματα τὰ ὑπάρχοντα ἐξεκόμισε καὶ ἱερὰ τὰ

πατρῷα μετεπέμψατο, καὶ εἰς τοσοῦτον προδοσίας
ἦλθεν ὥςτε κατὰ τὴν αὑτοῦ προαίρεσιν ἔρημοι μὲν
ἦσαν οἱ ναοὶ [τῶν ἱερέων], ἔρημοι δὲ αἱ φυλακαὶ τῶν
τειχῶν, ἐξελέλειπτο δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα. Καίτοι 5
κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὦ ἄνδρες, τίς οὐκ ἂν τὴν
πόλιν ἠλέησεν, οὐ μόνον πολίτης ἀλλὰ καὶ ξένος ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἐπιδεδημηκώς; τίς δ' ἦν οὕ-
τως ἢ μισόδημος τότε ἢ μισαθήναιος, ὅςτις ἐδυνήθη
ἂν ἄτακτον ἑαυτὸν ὑπομεῖναι ἰδεῖν, ἡνίκα ἡ μὲν
ἧττα καὶ τὸ γεγονὸς πάθος [τῷ δήμῳ] προςηγγέλ-
λετο; Ὀρθὴ δὲ ἦν ἡ πόλις ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν,
αἱ δ' ἐλπίδες τῆς σωτηρίας τῷ δήμῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ
πεντήκοντα ἔτη γεγονόσι καθειστήκεσαν· ὁρᾶν δ' ἦν 6
ἐπὶ μὲν τῶν θυρῶν γυναῖκας ἐλευθέρας περιφόβους
κατεπτηχυίας καὶ πυνθανομένας εἰ ζῶσι, τὰς μὲν
ὑπὲρ ἀνδρός, τὰς δ' ὑπὲρ πατρός, τὰς δ' ὑπὲρ ἀδελ-
φῶν, ἀναξίως αὑτῶν καὶ τῆς πόλεως ὁρωμένας· τῶν
δὲ ἀνδρῶν τοὺς τοῖς σώμασιν ἀπειρηκότας καὶ τὰς
ἡλικίας πρεςβυτέρους καὶ ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ στρα-
τεύεσθαι ἀφειμένους ἰδεῖν ἦν καθ' ὅλην τὴν πόλιν
ἐπὶ γήρως ὀδῷ διαφθειρομένους, διπλᾶ τὰ ἱμάτια
ἐμπεπορπημένους. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν κατὰ τὴν 7
πόλιν γινομένων καὶ πάντων τῶν πολιτῶν τὰ μέγι-
στα ἠτυχηκότων, μάλιστ' ἄν τις ἤλγησε καὶ ἐδάκρυ-
σεν ἐπὶ ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς, ἡνίχ' ὁρᾶν ἦν
τὸν δῆμον ψηφισάμενον τοὺς μὲν δούλους ἐλευθέρους,
τοὺς δὲ ξένους Ἀθηναίους, τοὺς δ' ἀτίμους ἐντίμους·
ὃς πρῶτον ἐπὶ τῷ αὐτόχθων εἶναι καὶ ἐλεύθερος
ἐσεμνύνετο. τοσαύτῃ δὲ ἡ πόλις ἐκέχρητο μεταβολῇ, 8
ὥςτε πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας ἀγωνίζεσθαι, ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις ἀγαπᾶν,

ἐὰν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀσφαλῶς δύνηται δια-
κινδυνεῦσαι· καὶ πρότερον μὲν πολλῆς χώρας τῶν
βαρβάρων ἐπάρχειν, τότε δὲ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ
τῆς ἰδίας κινδυνεύειν· καὶ τὸν δῆμον ὃν πρότερον
Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ τὴν Ἀσίαν
κατοικοῦντες Ἕλληνες βοηθὸν ἐπεκαλοῦντο, οὗτος
ἐδεῖτο τῶν ἐξ Ἄνδρου καὶ Κέω καὶ Τροιζῆνος καὶ
9 Ἐπιδαύρου ἐπικουρίαν αὐτῷ μεταπέμψασθαι. ὥστε,
ὦ ἄνδρες, τὸν ἐν τοῖς τοιούτοις φόβοις καὶ τηλικού-
τοις κινδύνοις καὶ τοσαύτῃ αἰσχύνῃ ἐγκαταλιπόντα
τὴν πόλιν, καὶ μήτε ὅπλα θέμενον ὑπὲρ τῆς πατρί-
δος μήτε τὸ σῶμα παρασχόντα τάξαι τοῖς στρατηγοῖς,
ἀλλὰ φυγόντα, καὶ προδόντα τὴν τοῦ δήμου σωτη-
ρίαν, τίς ἂν ἢ δικαστὴς φιλόπολις καὶ εὐσεβεῖν βου-
λόμενος ψήφῳ ἀπολύσειεν, ἢ ῥήτωρ κληθεὶς τῷ προ-
δότῃ τῆς πόλεως βοηθήσειε, τὸν οὐδὲ συμπενθῆσαι
τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς τολμήσαντα, οὐδὲ συμ-
βεβλημένον οὐδὲν εἰς τὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ δήμου
10 σωτηρίαν; Καίτοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὐκ
ἔστιν ἥτις ἡλικία οὐ παρέσχετο αὑτὴν εἰς τὴν τῆς
πόλεως σωτηρίαν, ὅτε ἡ μὲν χώρα τὰ δένδρα συν-
εβάλλετο, οἱ δὲ τετελευτηκότες τὰς θήκας, οἱ δὲ νεῲ
τὰ ὅπλα. ἐπεμελοῦντο γὰρ οἱ μὲν τῆς τῶν τειχῶν
κατασκευῆς, οἱ δὲ τῆς τῶν τάφρων, οἱ δὲ τῆς χαρα-
κώσεως· οὐδεὶς δ' ἦν ἀργὸς τῶν ἐν τῇ πόλει. ἐφ' ὧν
οὐδενὸς τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ παρέσχετο τάξαι Λεω-
11 κράτης. Ὧν εἰκὸς ὑμᾶς ἀναμνησθέντας τὸν μηδὲ
ξυνενεγκεῖν, μηδ' ἐπ' ἐκφορὰν ἐλθεῖν ἀξιώσαντα τῶν
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας ἐν Χαι-
ρωνείᾳ τελευτησάντων θανάτῳ ζημιῶσαι, ὡς τὸ ἐπὶ
τούτῳ μέρος ἀτάφων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν γεγενημέ-

νων· ὧν οὗτος οὐδὲ τὰς θήκας παριὼν ᾐσχύνθη ὀγδόῳ
ἔτει τὴν πατρίδα αὐτῶν προςαγορεύων.
Περὶ ὧν, ὦ ἄνδρες, μικρῷ πλείω βούλομαι διελ- 12
θεῖν, καὶ ὑμῶν ἀκοῦσαι δέομαι καὶ μὴ νομίζειν
ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς τοιούτους τῶν δημοσίων ἀγῶ-
νας. αἱ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν εὐλογίαι τὸν ἔλε-
γχον σαφῆ κατὰ τῶν τἀναντία ἐπιτηδευόντων ποιοῦ-
σιν. ἔτι δὲ καὶ δίκαιον τὸν ἔπαινον, ὃς μόνος ἆθλον
τῶν κινδύνων τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστί, τοῦτον,
ἐπειδὴ κἀκεῖνοι εἰς τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως
τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀνάλωσαν, ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ
κοινοῖς ἀγῶσι τῆς πόλεως μὴ παραλιπεῖν. Ἐκεῖνοι 2
γὰρ τοῖς πολεμίοις ἀπήντησαν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς
Βοιωτίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας μαχού-
μενοι, οὐκ ἐπὶ τοῖς τείχεσι τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας
ἔχοντες, οὐδὲ τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν προέμενοι τοῖς
ἐχθροῖς, ἀλλὰ τὴν μὲν αὐτῶν ἀνδρείαν ἀσφαλεστέραν
φυλακὴν εἶναι νομίζοντες τῶν λιθίνων περιβόλων,
τὴν δὲ θρέψασαν αὐτοὺς αἰσχυνόμενοι περιορᾶν πορ-
θουμένην. Εἰκότως. Ὥςπερ γὰρ πρὸς τοὺς φύσει γε- 3
νήσαντας καὶ τοὺς ποιητοὺς τῶν πατέρων οὐχ ὁμοίως
ἔχουσιν ἅπαντες ταῖς εὐνοίαις, οὕτω καὶ πρὸς τὰς χώ-
ρας τὰς μὴ φύσει προςηκούσας ἀλλ᾽ ὕστερον ἐπικτή-
τους γενομένας καταδεέστερον διάκεινται. τοιαύταις
δὲ γνώμαις χρησάμενοι καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν
ἐξ ἴσου τῶν κινδύνων μετασχόντες, οὐχ ὁμοίως τῆς
τύχης ἐκοινώνησαν. τῆς γὰρ ἀρετῆς οὐ ζῶντες ἀπο-
λαύουσιν, ἀλλὰ τελευτήσαντες τὴν δόξαν ἐγκαταλε-
λοίπασιν, οὐχ ἡττηθέντες, ἀλλ᾽ ἀποθανόντες ἔνθα
παρετάχθησαν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀμύνοντες. εἰ δὲ 4
δεῖ καὶ παραδοξότατον μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δέ, ἐκεῖνοι

νικῶντες ἀπέθανον. τὰ γὰρ ἆθλα τοῦ πολέμου τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐστὶν ἐλευθερία καὶ ἀρετή· ταῦτα γὰρ ἀμφότερα τοῖς τελευτήσασιν ὑπάρχει. ἔπειτα δὲ οὐδ' οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν ἥττης αἰτίους τοὺς ταῖς διανοίαις μὴ πτήξαντας τὸν τῶν ἐπιόντων φόβον. μόνους γὰρ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις καλῶς ἀποθνήσκοντας οὐδ' ἂν εἷς ἡττηθῆναι δικαίως φήσειε· τὴν γὰρ δουλείαν
5 φεύγοντες εὐκλεᾶ θάνατον αἱροῦνται. Ἐδήλωσε δὲ ἡ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀρετή. μόνοι γὰρ τῶν ἁπάντων τὴν τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν εἶχον. ἅμα γὰρ οὗτοί τε τὸν βίον μετήλλαξαν καὶ τὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς δουλείαν μετέπεσεν· συνετάφη γὰρ τοῖς τούτων σώμασιν ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερία· ὅθεν καὶ φανερὸν πᾶσιν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες. ὥςτε ὦ ἄνδρες, οὐκ αἰσχυνθείην εἰπὼν στέφανον τῆς πατρίδος εἶναι τὰς ἐκείνων ψυχάς.

6 Καὶ δι' ἃ οὐκ ἀλόγως ἐπετήδευον, ἐπίστασθε ὦ Ἀθηναῖοι μόνοι τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τιμᾶν. εὑρήσετε δὲ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἀθλητὰς ἀνακειμένους, παρ' ὑμῖν δὲ στρατηγοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς τὸν τύραννον ἀποκτείναντας. καὶ τοιούτους μὲν ἄνδρας οὐδ' ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ὀλίγους εὑρεῖν ῥᾴδιον, τοὺς δὲ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νενικηκότας εὐπετῶς πολλαχόθεν ἔστι γεγονότας ἰδεῖν. Ὥςπερ τοίνυν τοῖς εὐεργέταις μεγίστας τιμὰς ἀπονέμετε, οὕτω δίκαιον καὶ τοὺς τὴν πατρίδα καταισχύνοντας καὶ προδιδόντας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις κολάζειν.

13 Σκέψασθε δέ, ὦ ἄνδρες, ὅτι (οὐδὲν ὑμῖν ἐστιν) ἀποψηφίσασθαι Λεωκράτους τουτουὶ τὰ δίκαια ποιοῦ-

οὐδ' ἐν ὑμῖν ἐστίν

σι. Τὸ γὰρ ἀδίκημα τοῦτο κεκριμένον ἐστὶ καὶ
κατεγνωσμένον. ἡ μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ
(καὶ μηδείς μοι θορυβήσῃ· ταύτην γὰρ ὑπολαμβάνω
μεγίστην τότε γενέσθαι τῇ πόλει σωτηρίαν) τοὺς φεύ-
γοντας τὴν πατρίδα καὶ ἐγκαταλιπόντας τότε τοῖς
πολεμίοις λαβοῦσα ἀπέκτεινε. Καίτοι, ὦ ἄνδρες, μὴ
νομίζετε τοὺς τὰ τῶν ἄλλων φονικὰ ἀδικήματα ὁσιώ-
τατα δικάζοντας αὐτοὺς ἂν εἴς τινα τῶν πολιτῶν
τοιοῦτόν τι παρανομῆσαι. Ἀλλὰ μὴν Αὐτολύκου μὲν 2
ὑμεῖς κατεψηφίσασθε, μείναντος μὲν αὐτοῦ ἐν τοῖς
κινδύνοις, ἔχοντος δ' αἰτίαν τοὺς υἱεῖς καὶ τὴν γυ-
ναῖκα ὑπεκθέσθαι, καὶ ἐτιμωρήσασθε. Καίτοι εἰ τὸν
τοὺς ἀχρήστους εἰς τὸν πόλεμον ὑπεκθέσθαι αἰτίαν
ἔχοντα ἐτιμωρήσασθε, τί δεῖ πάσχειν ὅστις ἀνὴρ ὢν
οὐκ ἀπέδωκε τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι; Ἔτι δὲ ὁ δῆ-
μος, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι τὸ γινόμενον, ἐψηφί-
σατο ἐνόχους εἶναι τῇ προδοσίᾳ τοὺς φεύγοντας τὸν
ὑπὲρ τῆς πατρίδος κίνδυνον, ἀξίους εἶναι νομίζων
τῆς ἐσχάτης τιμωρίας. ἃ δὴ κατέγνωσται μὲν παρὰ 3
τῷ δικαιοτάτῳ συνεδρίῳ, κατεψήφισται δὲ ὑφ' ὑμῶν
τῶν δικάζειν λαχόντων, ὁμολογεῖται δὲ παρὰ τῷ δήμῳ
τῆς μεγίστης ἄξια εἶναι τιμωρίας, τούτοις ὑμεῖς ἐναν-
τία ψηφιεῖσθε; Πάντων γὰρ ἀνθρώπων ἔσεσθε ἀγνω-
μονέστατοι, καὶ ἐλαχίστους ἕξετε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν
αὐτῶν κινδυνεύοντας.

Ὡς μὲν οὖν ἔνοχός ἐστι τοῖς εἰσηγγελμένοις ἅπα- 14
σιν, ὦ ἄνδρες, Λεωκράτης, φανερόν ἐστι· πυνθάνο-
μαι δὲ αὐτὸν ἐπιχειρήσειν ὑμᾶς ἐξαπατᾶν λέγοντα
ὡς ἔμπορος ἐξέπλευσε καὶ κατὰ ταύτην
τὴν ἐργασίαν ἀπεδήμησεν εἰς Ῥόδον. Ἐὰν
οὖν ταῦτα λέγῃ, ἐνθυμεῖσθε ᾧ ῥᾳδίως λήψεσθε αὐ-

4 ὅσαι πώποτ' ἀνάστατοι γεγόνασι. τοῦτο μὲν γάρ, εἰ
καὶ παλαιότερον εἰπεῖν ἔστι, τὴν Τροίαν τίς οὐκ
ἀκήκοεν, ὅτι μεγίστη γεγενημένη τῶν τότε πόλεων
καὶ πάσης ἐπάρξασα τῆς Ἀσίας, ὡς ἅπαξ ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων κατεσκάφη, τὸν αἰῶνα ἀοίκητός ἐστι; τοῦ-
το δὲ Μεσσήνην πεντακοσίοις ἔτεσιν ὕστερον ἐκ τῶν
τυχόντων ἀνθρώπων συνοικισθεῖσαν;

16 Ἴσως οὖν τῶν συνηγόρων αὐτῷ τολμήσει τις εἰ-
πεῖν, μικρὸν τὸ πρᾶγμα ποιῶν, ὡς οὐδὲν ἂν παρ'
ἕνα ἄνθρωπον ἐγένετο τούτων· καὶ οὐκ αἰ-
σχύνονται τοιαύτην ἀπολογίαν ποιούμενοι πρὸς ὑμᾶς,
ἐφ' ᾗ δικαίως ἂν ἀποθάνοιεν. Εἰ μὲν γὰρ ὁμολο-
γοῦσι τὴν πατρίδα αὐτὸν ἐκλιπεῖν, τοῦτο συγχωρή-
σαντες ὑμᾶς ἐάτωσαν διαγνῶναι περὶ τοῦ μεγέθους·
εἰ δ' ὅλως μηδὲν τούτων πεποίηκεν, οὐ μανία δή-
που τοῦτο λέγειν ὡς οὐδὲν ἂν γεγένηται παρὰ τοῦτον;
2 Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, τοὐναντίον τούτοις,
παρὰ τοῦτον εἶναι τῇ πόλει τὴν σωτηρίαν. ἡ γὰρ
πόλις οἰκεῖται κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου μοῖραν φυλατ-
τομένη· ὅταν οὖν ταύτην ἐφ' ἑνός τις παρίδῃ, λέ-
ληθεν ἑαυτὸν ἐφ' ἁπάντων τοῦτο πεποιηκώς. Καίτοι
ῥᾴδιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὰς τῶν ἀρχαίων νομο-
θετῶν διανοίας ἀποβλέψαντας τὴν ἀλήθειαν εὑρεῖν.
3 ἐκεῖνοι γὰρ οὐ τῷ μὲν ἑκατὸν τάλαντα κλέψαντι θά-
νατον ἔταξαν, τῷ δὲ δέκα δραχμὰς ἔλαττον ἐπιτί-
μιον· οὐδὲ τὸν μὲν μεγάλα ἱεροσυλήσαντα ἀπέκτει-
ναν, τὸν δὲ μικρὰ ἐλάττονι τιμωρίᾳ ἐκόλαζον· οὐδὲ
τὸν μὲν οἰκέτην ἀποκτείναντα ἀργυρίῳ ἐζημίουν, τὸν
δὲ ἐλεύθερον εἶργον τῶν νόμων· ἀλλ' ὁμοίως ἐπὶ
πᾶσι καὶ τοῖς ἐλαχίστοις παρανομήμασι θάνατον ὥρι-
4 σαν εἶναι τὴν ζημίαν. οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἴδιον ἕκαστος

αὐτῶν ἀπέβλεπε τοῦ γεγενημένου πράγματος, οὐδ᾽
ἐντεῦθεν τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων ἐλάμβανον,
ἀλλ᾽ αὐτὸ ἐσκόπουν τοῦτο, εἰ πέφυκε τὸ ἀδίκημα
τοῦτο ἐπὶ πλεῖον ἐλθὸν μέγα βλάπτειν τοὺς ἀνθρώ-
πους. Καὶ γὰρ ἄτοπον ἄλλως πως περὶ τούτου ἐξε-
τάζειν. φέρε γάρ, ὦ ἄνδρες, εἴ τις ἕνα νόμον εἰς
τὸ Μητρῷον ἐλθὼν ἐξαλείψειεν, εἶτ᾽ ἀπολογοῖτο ὡς
οὐδὲν παρὰ τοῦτον τῇ πόλει ἐστίν, ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἀπε-
κτείνατ᾽ αὐτόν; ἐγὼ μὲν οἶμαι δικαίως, εἴπερ ἐμελ-
λετε καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρό- 5
πον κολαστέον ἐστὶ τοῦτον, εἰ μέλλετε τοὺς ἄλλους
πολίτας βελτίους ποιήσειν. καὶ οὐ τοῦτο λογιεῖσθε
εἰ εἷς ἐστι μόνος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ εἰς τὸ πρᾶγμα.
ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι, τὸ μὴ πολλοὺς τοιούτους γε-
νέσθαι ἡμέτερον εὐτύχημα εἶναι, τοῦτον μέντοι διὰ
τοῦτο μείζονος τιμωρίας ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτι μό-
νος τῶν ἄλλων πολιτῶν οὐ κοινὴν ἀλλ᾽ ἰδίαν τὴν
σωτηρίαν ἐζήτησεν.

Ἀγανακτῶ δὲ μάλιστα, ὦ ἄνδρες, ἐπειδὰν ἀκού- 17
σω τῶν μετὰ τούτου τινὸς λέγοντος, ὡς οὐκ ἔστι
τοῦτο προδιδόναι, εἴ τις ᾤχετο ἐκ τῆς πό-
λεως· καὶ γὰρ οἱ πρόγονοί ποθ᾽ ἡμῶν τὴν πόλιν
καταλιπόντες, ὅτε πρὸς Ξέρξην ἐπολέμουν, εἰς Σα-
λαμῖνα διέβησαν. Καὶ οὕτως ἐστὶν ἀνόητος καὶ παν-
τάπασιν ὑμῶν καταπεφρονηκώς, ὥστε τὸ κάλλιστον
τῶν ἔργων πρὸς τὸ αἴσχιστον συμβαλεῖν ἠξίωσε. Ποῦ 2
γὰρ οὐ περιβόητος ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἡ ἀρετὴ γέ-
γονε; τίς δ᾽ οὕτως ἢ φθονερός ἐστιν ἢ παντάπασιν
ἀφιλότιμος, ὃς οὐκ ἂν εὔξαιτο τῶν ἐκείνοις πεπρα-
γμένων μετασχεῖν; οὐ γὰρ τὴν πόλιν ἐξέλιπον, ἀλλὰ
τὸν τόπον μετήλλαξαν, πρὸς τὸν ἐπιόντα κίνδυνον

3 καλῶς βουλευσάμενοι. Ἐτεόνικος μὲν γὰρ ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Ἀδείμαντος ὁ Κορίνθιος καὶ τὸ Αἰγινητῶν ναυτικὸν ὑπὸ νύκτα τὴν σωτηρίαν αὑτοῖς ἔμελλον πορίζεσθαι· ἐγκαταλειπόμενοι δὲ οἱ πρόγονοι ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων βίᾳ καὶ τοὺς ἄλλους ἠλευθέρωσαν, ἀναγκάσαντες ἐν Σαλαμῖνι μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους ναυμαχεῖν. μόνοι δὲ ἀμφοτέρων περιγεγόνασι, καὶ τῶν πολεμίων καὶ τῶν συμμάχων, ὡς ἑκατέρων προσῆκε, τοὺς μὲν εὐεργετοῦντες, τοὺς δὲ μαχόμενοι νικῶντες. ἆρά γε ὅμοιον τῷ φεύγοντι τὴν πατρίδα τεττάρων ἡμερῶν πλοῦν εἰς Ῥό-
4 δον; ἤ που ταχέως ἂν ἠνέσχετό τις ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν τοιοῦτον ἔργον, ἀλλ' οὐκ ἂν κατέλευσαν τὸν καταισχύνοντα τὴν αὑτῶν ἀριστείαν; οὕτω γοῦν ἐφίλουν τὴν πατρίδα πάντες, ὥστε τὸν παρὰ Ξέρξου πρέσβευτὴν Ἀλέξανδρον, φίλον ὄντα αὐτοῖς πρότερον, ὅτι γῆν καὶ ὕδωρ ᾔτησε, μικροῦ δεῖν κατέλευσαν. Ὅπου δὲ καὶ τοῦ λόγου τιμωρίαν ἠξίουν λαμβάνειν, ἦ που τὸν ἔργῳ παραδόντα τὴν πόλιν ὑποχείριον τοῖς πολεμίοις οὐ μεγάλαις ἂν ζημίαις ἐκόλασαν;
5 Τοιγαροῦν τοιαύταις χρώμενοι γνώμαις ἐνενήκοντα μὲν ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες κατέστησαν, Φοινίκην δὲ καὶ Κιλικίαν ἐπόρθησαν, ἐπ' Εὐρυμέδοντι δὲ καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν, ἑκατὸν δὲ τριήρεις τῶν βαρβάρων αἰχμαλώτους ἔλαβον, ἅπασαν δὲ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιοῦντες περιέπλευσαν,
6 καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς νίκης, οὐ τὸ ἐν Σαλαμῖνι τρόπαιον ἀγαπήσαντες ἔστησαν, ἀλλ' ὅρους τοῖς βαρβάροις πήξαντες τοὺς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τούτους κωλύσαντες ὑπερβαίνειν, συνθήκας ἐποιήσαντο μακρῷ μὲν πλοίῳ μὴ πλεῖν ἐντὸς Κυανέων

καὶ Φασήλιδος, τοὺς δ' Ἕλληνας αὐτονόμους εἶναι, μὴ μόνον τοὺς τὴν Εὐρώπην ἀλλὰ καὶ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας. Καίτοι οἴεσθε ἄν, εἰ τῇ Λεω- 7.
κράτους διανοίᾳ χρησάμενοι πάντες ἔφυγον, τούτων ἄν τι γενέσθαι τῶν καλῶν ἔργων, ἢ ταύτην ἂν ἔτι τὴν χώραν κατοικεῖν ὑμᾶς; Χρὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινεῖτε καὶ τιμᾶτε, οὕτω καὶ τοὺς κακοὺς μισεῖν τε καὶ κολάζειν, ἄλλως τε καὶ Λεωκράτην, ὃς οὔτε ἔδεισεν οὔτε ᾐσχύνθη ὑμᾶς.

Καίτοι ὑμεῖς τίνα τρόπον νενομίκατε περὶ τού- 18
των, καὶ πῶς ἔχετε ταῖς διανοίαις, θεωρήσατε. ἄξιον γὰρ ὅμως καίπερ πρὸς εἰδότας διελθεῖν. ἐγκώμιον γάρ, νὴ τὴν Ἀθηνᾶν, εἰσὶ τῆς πόλεως οἱ παλαιοὶ νόμοι καὶ τὰ ἔθη τῶν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κατασκευασάντων, οἷς ἂν προσέχητε, τὰ δίκαια ποιήσετε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις σεμνοὶ καὶ ἄξιοι τῆς πόλεως δόξετ' εἶναι. ὑμῖν γάρ ἐστιν ὅρκος, ὃν ὀμνύουσι πάντες οἱ 2
πολῖται, ἐπειδὰν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσι καὶ ἔφηβοι γένωνται, μήτε τὰ ἱερὰ ὅπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν λείψειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν. Ὃν εἰ μὲν ὀμώμοκε Λεωκράτης, φανερῶς ἐπιώρκηκε, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἠδίκηκεν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἠσέβησεν· εἰ δὲ μὴ ὀμώμοκεν, εὐθὺς δῆλός ἐστι παρεσκευασμένος οὐδὲν ποιήσειν τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἂν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσαισθε. Βούλομαι δὲ ὑμᾶς ἀκοῦσαι 3
τοῦ ὅρκου. Λέγε γραμματεῦ.

ΟΡΚΟΣ.

Καλός γε, ὦ ἄνδρες, καὶ ὅσιος ὁ ὅρκος. Παρὰ τοῦτον τοίνυν ἅπαντα πεποίηκε Λεωκράτης. Καίτοι

πῶς ἂν ἄνθρωπος γένοιτο ἀνοσιώτερος ἢ μᾶλλον προ-
δότης τῆς πατρίδος; τίνα δ' ἂν τρόπον ὅπλα κατ-
αισχύνειέ τις μᾶλλον, ἢ εἰ λαβεῖν μὴ θέλει
καὶ τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι; πῶς δ' οὐ καὶ τὸν
παραστάτην καὶ τὴν τάξιν λέλοιπεν, ὁ μηδὲ
4 τάξαι τὸ σῶμα παρασχών; ποῦ δ' ὑπὲρ ὁσίων
καὶ ἱερῶν ἤμυνεν ἂν ὁ μηδένα κίνδυνον ὑπο-
μείνας; τίνι δ' ἂν τὴν πατρίδα προὔδωκε
μείζονι προδοσίᾳ; τὸ γὰρ τούτου μέρος ἐκλελειμ-
μένη τοῖς πολεμίοις ὑποχείριός ἐστιν. Εἶτα τοῦτον
οὐκ ἀποκτενεῖτε τὸν ἁπάσαις ταῖς ἀδικίαις ἔνοχον
ὄντα; τίνας οὖν τιμωρήσεσθε; τοὺς ἔν τι τούτων
ἡμαρτηκότας; ῥᾴδιον ἔσται παρ' ὑμῖν ἄρα μεγάλα
ἀδικεῖν εἰ φανεῖσθε ἐπὶ τοῖς μικροῖς μᾶλλον ὀργι-
ζόμενοι.

19 Καὶ μὴν ὦ ἄνδρες καὶ τοῦθ' ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν,
ὅτι τὸ συνέχον τὴν δημοκρατίαν ὅρκος ἐστί. Τρία
γάρ ἐστιν ἐξ ὧν ἡ πολιτεία συνέστηκεν, ὁ ἄρχων, ὁ
δικαστής, ὁ ἰδιώτης. τούτων τοίνυν ἕκαστος ταύτην
τὴν πίστιν δίδωσιν. Εἰκότως. τοὺς μὲν γὰρ ἀνθρώ-
πους πολλοὶ ἤδη ἐξαπατήσαντες καὶ διαλαθόντες οὐ
μόνον τῶν παρόντων κινδύνων ἀπελύθησαν, ἀλλὰ
καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἀθῷοι τῶν ἀδικημάτων τούτων
εἰσί· τοὺς δὲ θεοὺς οὔτ' ἂν ἐπιορκήσας τις λάθοι
οὔτ' ἂν ἐκφύγοι τὴν ἀπ' αὐτῶν τιμωρίαν, ἀλλ' εἰ μὴ
αὐτός, οἱ παῖδές γε καὶ τὸ γένος ἅπαν τὸ τοῦ ἐπιορ-
2 κήσαντος μεγάλοις ἀτυχήμασι περιπίπτει. Διόπερ,
ὦ ἄνδρες δικασταί, ταύτην τὴν πίστιν ἔδοσαν αὐτοῖς
ἐν Πλαταιαῖς πάντες οἱ Ἕλληνες, ὅτε ἔμελλον πα-
ραταξάμενοι μάχεσθαι πρὸς τὴν Ξέρξου δύναμιν, οὐ
παρ' αὐτῶν εὑρόντες, ἀλλὰ μιμησάμενοι τὸν παρ'

ὑμῖν εἰθισμένον ὅρκον, ὃν ἄξιον ἐστὶν ἀκοῦσαι· καὶ γὰρ παλαιῶν ὄντων τῶν τότε πεπραγμένων, ὅμως ἰσχνῶς ἐστὶν ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἰδεῖν τὴν ἐκείνων ἀρετήν. Καί μοι ἀναγίνωσκε αὐτόν.

ΟΡΚΟΣ· 3

Οὐ ποιήσομαι περὶ πλείονος τὸ ζῆν τῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ καταλείψω τοὺς ἡγεμόνας οὔτε ζῶντας οὔτε ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας τῶν συμμάχων ἅπαντας θάψω. Καὶ κρατήσας τῷ πολέμῳ τοὺς βαρβάρους τῶν μὲν μαχεσαμένων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεων οὐδεμίαν ἀνάστατον ποιήσω, τὰς δὲ τὰ τοῦ βαρβάρου προελομένας ἁπάσας δεκατεύσω· καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω παντάπασιν, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγινομένοις ἐάσω καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας.

4 Οὕτω τοίνυν, ὦ ἄνδρες, σφόδρα ἐνέμειναν ἐν τούτῳ πάντες, ὥστε καὶ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν μεθ' ἑαυτῶν ἔσχον βοηθόν, καὶ πάντων Ἑλλήνων ἀνδρῶν ἀγαθῶν γενομένων πρὸς τὸν κίνδυνον μάλιστα ἡ πόλις ἡμῶν εὐδοκίμησεν. ὃ καὶ πάντων ἂν εἴη δεινότατον, τοὺς μὲν προγόνους ὑμῶν ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὥστε μὴ τὴν πόλιν ἀδοξεῖν ὑμᾶς δὲ μὴ κολάζειν τοὺς καταισχύναντας αὐτήν, ἀλλὰ περιορᾶν τὴν κοινὴν καὶ μετὰ πολλῶν πόνων συνειλεγμένην εὔκλειαν ταύτην διὰ τὴν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν πονηρίαν καταλυομένην.

20 Καίτοι, ὦ ἄνδρες, μόνοις ὑμῖν τῶν Ἑλλήνων οὐκ
ἔστιν οὐδ' ἓν τούτων περιϊδεῖν. Βούλομαι δὲ μικρὰ
τῶν παλαιῶν ὑμῖν διελθεῖν, οἷς παραδείγμασι χρώ-
μενοι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων βέλτιον
βουλεύσεσθε. τοῦτο γὰρ ἔχει μέγιστον ἡ πόλις ἡμῶν
ἀγαθόν, ὅτι τῶν καλῶν ἔργων παράδειγμα τοῖς Ἕλ-
λησι γέγονεν. ὅσον γὰρ τῷ χρόνῳ πασῶν ἐστὶν ἀρ-
χαιοτάτη, τοσοῦτον οἱ πρόγονοι ἡμῶν τῶν ἄλλων ἀν-
2 θρώπων ἀρετῇ διενηνόχασιν. Ἐπὶ Κόδρου γὰρ βασι-
λεύοντος Πελοποννησίοις γενομένης ἀφορίας κατὰ τὴν
χώραν αὐτῶν ἔδοξε στρατεύειν ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν
καὶ ἡμῶν τοὺς προγόνους ἐξαναστήσαντας κατανεί-
μασθαι τὴν χώραν. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφοὺς ἀπο-
στείλαντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ ἐπιλήψονται τὰς
Ἀθήνας· ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς ὅτι τὴν πό-
λιν αἱρήσουσιν, ἐὰν μὴ τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων
Κόδρον ἀποκτείνωσιν, ἐστράτευον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας.
3 Κλεόμαντις δὲ τῶν Δελφῶν τις πυθόμενος τὸ χρη-
στήριον δι' ἀπορρήτων ἐξήγγελε τοῖς Ἀθηναίοις. Οὕ-
τως οἱ πρόγονοι ἡμῶν, ὡς ἔοικεν, καὶ τοὺς ἔξωθεν
ἀνθρώπους εὔνους ἔχοντες διετέλουν. Ἐμβαλόντων
δὲ τῶν Πελοποννησίων εἰς τὴν Ἀττικήν, τί ποιοῦσιν
οἱ πρόγονοι ὑμῶν, ἄνδρες δικασταί; οὐ καταλιπόν-
τες τὴν χώραν ὥσπερ Λεωκράτης ᾤχοντο, οὐκ ἔκδοτον
τὴν θρεψαμένην καὶ τὰ ἱερὰ τοῖς πολεμίοις παρέδο-
σαν, ἀλλ' ὀλίγοι ὄντες κατακλεισθέντες ἐπολιορκοῦν-
το καὶ διεκαρτέρουν εἰς τὴν πατρίδα. καὶ οὕτως ἦσαν,
4 ὦ ἄνδρες, γενναῖοι οἱ τότε βασιλεύοντες, ὥστε προῃ-
ροῦντο ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀρχομένων σωτη-
ρίας μᾶλλον ἢ ζῶντες ἑτέραν μεταλλάξαι τὴν χώραν.
Φασὶ γοῦν τὸν Κόδρον παραγγείλαντα τοῖς Ἀθη-

ναίοις προςέχειν ὅταν τελευτήσῃ τὸν βίον, λαβόντα
πτωχικὴν στολὴν ὅπως ἂν ἀπατήσῃ τοὺς πολεμίους,
κατὰ τὰς πύλας ὑποδύντα, φρύγανα συλλέγειν πρὸ
τῆς πόλεως, προςελθόντων δ' αὐτῷ δυοῖν ἀνδρῶν ἐκ
τοῦ στρατοπέδου καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πυνθανο-
μένων τὸν ἕτερον αὐτῶν ἀποκτεῖναι τῷ δρεπάνῳ
προςπεσόντα· τὸν δὲ περιλελειμμένον, παροξυνθέντα 5
τῷ Κόδρῳ καὶ νομίσαντα πτωχὸν εἶναι, σπασάμενον
τὸ ξίφος ἀποκτεῖναι τὸν Κόδρον. Τούτων δὲ γενο-
μένων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κήρυκα πέμψαντες ἠξίουν
δοῦναι τὸν βασιλέα θάψαι, λέγοντες αὐτοῖς ἅπασαν
τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τοῦτον μὲν ἀπέ-
δοσαν, γνόντες δὲ ὡς οὐκ ἔστι δυνατὸν αὐτοῖς τὴν
χώραν κατασχεῖν ἀπεχώρησαν· τῷ δὲ Κλεομάντει τῷ
Δελφῷ ἡ πόλις αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἐν Πρυ-
τανείῳ ἀΐδιον σίτησιν ἔδοσαν. Ὁρᾶτε, ὁμοίως ἐφί- 6
λουν τὴν πατρίδα Λεωκράτει οἱ τότε βασιλεύοντες,
οἵ γε προηροῦντο τοὺς πολεμίους ἐξαπατῶντες ἀπο-
θνήσκειν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀντὶ τῆς
κοινῆς σωτηρίας ἀντικαταλλάττεσθαι. τοιγαροῦν μο-
νώτατοι, ἐπώνυμοι τῆς χώρας, εἰσὶν ἰσοθέων τιμῶν
τετυχηκότες. Εἰκότως· ὑπὲρ ἧς γὰρ οὕτω σφόδρα
ἐσπούδαζον, δικαίως ταύτην καὶ τεθνεῶτες ἐκληρο-
νόμουν. Ἀλλὰ Λεωκράτης οὐδὲ τεθνεὼς δικαίως ἂν 7
αὐτῆς μετάσχοι, καὶ μονώτατος δ' ἂν προςηκόντως
ἐξορισθείη τῆς χώρας, ἣν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις
ᾤχετο· οὐδὲ γὰρ καλὸν τὴν αὐτὴν καλύπτειν τοὺς
τῇ ἀρετῇ διαφέροντας καὶ τὸν κάκιστον πάντων ἀν-
θρώπων.

Καίτοι γε ἐπεχείρησεν εἰπεῖν, ὃ καὶ νῦν ἴσως 21
ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, ὡς οὐκ ἄν ποτε ὑπομεῖναι

τὸν ἀγῶνα τοῦτον συνειδὼς ἑαυτῷ τοιοῦ-
τόν τι διαπεπραγμένῳ, ὥςπερ οὐ πάντας καὶ
τοὺς κλέπτοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τούτῳ τῷ τεκμη-
ρίῳ χρωμένους. οὐ γὰρ τοῦ πράγματός ἐστι σημεῖον,
ὡς οὐ πεποιήκασιν, ἀλλὰ τῆς ἀναιδείας, ἣν ἔχουσιν.
οὐ γὰρ τοῦτο δεῖ λέγειν, ἀλλ᾽ ὡς οὐκ ἐξέπλευσεν οὐδὲ
τὴν πόλιν ἐγκατέλιπεν οὐδ᾽ ἐν Μεγάροις κατῴκησε·
2 ταῦτά ἐστι τεκμήρια τοῦ πράγματος. Ἐπεί γε τὸ
ἐλθεῖν τοῦτον, οἶμαι θεῶν τινα αὐτὸν ἐπ᾽ αὐτὴν
ἀγαγεῖν τὴν τιμωρίαν, ἵν᾽ ἐπειδὴ τὸν εὐκλεᾶ κίνδυ-
νον ἔφυγε, τοῦ ἀκλεοῦς καὶ ἀδόξου θανάτου τύχοι,
καὶ οὓς προὔδωκε, τούτοις ὑποχείριον αὐτὸν κατα-
στήσειεν. ἑτέρωθι μὲν γὰρ ἀτυχῶν οὔπω δῆλον εἰ
διὰ ταῦτα δίκην δίδωσιν· ἐνταῦθα δὲ παρ᾽ οἷς προὔ-
δωκε, φανερόν ἐστιν ὅτι τῶν αὑτοῦ παρανομημάτων
3 ὑπέχει ταύτην τὴν τιμωρίαν. οἱ γὰρ θεοὶ οὐδὲν πρό-
τερον ποιοῦσιν ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὴν διά-
νοιαν παράγουσι· καί μοι δοκοῦσι τῶν ἀρχαίων τινὲς
ποιητῶν ὥςπερ χρησμοὺς γράψαντες τοῖς ἐπιγενομέ-
νοις τάδε τὰ ἰαμβεῖα καταλιπεῖν·

Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτῃ τινά,
Τοῦτ᾽ αὐτὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν
Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλόν, εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει
Γνώμην, ἵν᾽ εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

22 Τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων οὐκ ἀκήκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἡ πόλις κατέγνω, τοῦτον φυγόντα καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα ὅτι ἂν ἔλθῃ Ἀθήναζε τεύξεται τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα καὶ οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῆς

πόλεως ἀποθανόντα; Δικαίως. τὰ γὰρ τῶν νόμων
τοῖς ἠδικηκόσι τυχεῖν τιμωρία ἐστίν. ὁ δέ γε θεὸς
ὀρθῶς ἀπέδωκε τοῖς ἠδικημένοις κολάσαι τὸν αἴτιον·
δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ ταὐτὰ σημεῖα τοῖς εὐσεβέσι
καὶ τοῖς κακούργοις φαίνονται. Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε, 2
ὦ ἄνδρες, τὴν τῶν θεῶν ἐπιμέλειαν πάσας μὲν τὰς
ἀνθρωπίνας πράξεις ἐπισκοπεῖν, μάλιστα δὲ τὴν περὶ
τοὺς γονέας καὶ τοὺς τετελευτηκότας καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς εὐσέβειαν. Εἰκότως. παρ' ὧν γὰρ τὴν ἀρχὴν τοῦ
ζῆν εἰλήφαμεν καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν, εἰς
τούτους μὴ ὅτι ἁμαρτεῖν ἀλλ' ὅτι μὴ εὐεργετοῦντας
τὸν αὑτῶν βίον καταναλῶσαι μέγιστον ἀσέβημά ἐστι.
Λέγεται οὖν ἐν Σικελίᾳ (εἰ γὰρ καὶ μυθωδέστε- 23
ρόν ἐστιν, ἀλλ' ἁρμόσει καὶ ὑμῖν ἅπασι τοῖς νεωτέ-
ροις ἀκοῦσαι) ἐκ γὰρ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρὸς γενέ-
σθαι· τοῦτον δὲ ῥεῖν φασὶν ἐπὶ τήν τε ἄλλην χώραν
καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινὰ τῶν ἐκεῖ κατοικουμένων.
τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὁρμῆσαι πρὸς φυγήν, τὴν αὑ-
τῶν σωτηρίαν ζητοῦντας· ἕνα δέ τινα τῶν νεωτέρων,
ὁρῶντα τὸν πατέρα πρεσβύτερον ὄντα καὶ οὐχὶ δυ-
νάμενον ἀποχωρεῖν ἀλλὰ ἐγκαταλαμβανόμενον, ἀρά-
μενον φέρειν· φορτίου δ' οἶμαι προςγενομένου καὶ 2
αὐτὸς ἐγκατελήφθη. ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ
θεῖον, ὅτι τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς ἔχει.
Λέγεται γὰρ κύκλῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον περιῤῥεῦσαι
τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι τούτους μόνους, ἀφ' ὧν καὶ τὸ
χωρίον ἔτι καὶ νῦν προςαγορεύεται Τῶν εὐσεβῶν
χῶρον. τοὺς δὲ ταχεῖαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησα-
μένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονεῖς ἅπαντας ἐγκαταλι-
πόντας ἀπολέσθαι. ὥςτε καὶ ὑμᾶς δεῖ τὴν παρὰ 3
θεῶν ἔχοντας μαρτυρίαν ὁμογνωμόνως τοῦτον κο-

λάζειν τὸν ἅπασι τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ἔνοχον ὄντα κατὰ τὸ ἑαυτοῦ μέρος. τοὺς μὲν γὰρ θεοὺς τοὺς πατρίους τιμὰς ἀπεστέρηκε, τοὺς δὲ γονεῖς τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε, τοὺς δὲ τετελευτηκότας τῶν νομίμων οὐκ εἴασε τυχεῖν.

24 Καίτοι σκέψασθε, ὦ ἄνδρες· — οὐ γὰρ ἀποστή-
σομαι τῶν παλαιῶν· — ἐφ' οἷς γὰρ ἐκεῖνοι ποιοῦν-
τες δικαίως ἐφιλοτιμοῦντο, ταῦτα δικαίως ἂν ὑμεῖς
ἀκούσαντες ἀποδέχοισθε. Φασὶ γὰρ Εὔμολπον τὸν
Ποσειδῶνος καὶ Χιόνης μετὰ Θρᾳκῶν ἐλθεῖν τῆς
χώρας ταύτης ἀμφισβητοῦντα· τυχεῖν δὲ κατ' ἐκεί-
νους τοὺς χρόνους βασιλεύοντα Ἐρεχθέα, γυναῖκα
2 ἔχοντα Πραξιθέαν τὴν Κηφισοῦ θυγατέρα. μεγάλου
δὲ τοῦ στρατοπέδου μέλλοντος αὐτοῖς εἰςβάλλειν εἰς
τὴν χώραν, εἰς Δελφοὺς ἰὼν ἠρώτα τὸν θεόν, τί
ποιῶν ἂν νίκην λάβοι παρὰ τῶν πολεμίων; Χρή-
σαντος δ' αὐτῷ τοῦ θεοῦ, τὴν θυγατέρα εἰ θύσειε
πρὸ τοῦ συμβαλεῖν τῷ στρατοπέδῳ, κρατήσειν τῶν
πολεμίων, ὁ δὲ τῷ θεῷ πειθόμενος τοῦτ' ἔπραξε καὶ
3 τοὺς ἐπιστρατευομένους ἐκ τῆς χώρας ἐξέβαλε. Διὸ
καὶ δικαίως ἄν τις Εὐριπίδην ἐπαινέσειεν, ὅτι τά
τε ἄλλ' ὢν ἀγαθὸς ποιητὴς καὶ τοῦτον τὸν μῦθον
προείλετο ποιῆσαι, ἡγούμενος κάλλιστον ἂν γενέσθαι
τοῖς πολίταις παράδειγμα τὰς ἐκείνων πράξεις, πρὸς
ἃς ἀποβλέποντας καὶ θεωροῦντας συνεθίζεσθαι ταῖς
ψυχαῖς τὸ τὴν πατρίδα φιλεῖν.

Ἄξιον δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ἰαμβείων ἀκοῦσαι, ἃ πεποίηκε λέγουσαν τὴν μητέρα τῆς παιδός· ὄψεσθε γὰρ ἐν αὐτοῖς μεγαλοψυχίαν καὶ γενναιότητα ἀξίαν καὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ γενέσθαι Κηφισοῦ θυγατέρα.

Τὰς χάριτας ὅςτις εὐγενῶς χαρίζεται,
ἥδιον ἐν βροτοῖσιν. οἳ δὲ δρῶσι μέν,
χρόνῳ δὲ δρῶσι, δρῶσι δυςγενέστεροι·
Ἐγὼ δὲ δώσω τὴν ἐμὴν παῖδα κτανεῖν.
Λογίζομαι δὲ πολλά· πρῶτα μέν, πόλιν
οὐκ ἄν τιν' ἄλλην τῆςδε βελτίω λαβεῖν,
ᾗ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις,
πεσσῶν ὁμοίαις διαφοραῖς ἐκτισμέναι,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν εἰςαγώγιμοι.
Ὅςτις δ' ἀπ' ἄλλης πόλεος οἰκίζει πόλιν,
ἁρμὸς πονηρὸς ὥςπερ ἐν ξύλῳ παγείς,
λόγῳ πολίτης ἐστί, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ.
Ἔπειτα τέκνα τοῦδ' ἕκατι τίκτομεν,
ὡς θεῶν τε βωμοὺς πατρίδα τε ῥυώμεθα.
Πόλεως δ' ἁπάσης τοὔνομ' ἕν, πολλοὶ δέ νιν
ναίουσι· τούτους πῶς διαφθεῖραί με χρή,
ἐξὸν πρὸ πάντων μίαν ὑπερδοῦναι θανεῖν;
Εἴπερ γὰρ ἀριθμὸν οἶδα καὶ τοὐλάσσονος
τὸ μεῖζον, εἷς μὲν οἶκος οὐ πλεῖον σθένει
πταίσας ἁπάσης πόλεος οὐδ' ἴσον φέρει.
Εἰ δ' ἦν ἐν οἴκοις ἀντὶ θηλέων στάχυς
ἄρσην, πόλιν δὲ πολεμία κατεῖχε φλόξ,
οὐκ ἄν μιν ἐξέπεμπον εἰς μάχην δορός,
θάνατον προταρβοῦσ'; ἀλλ' ἔμοιγ' ἔστιν τέκνα,
ἃ καὶ μάχοιτο καὶ μετ' ἀνδράσι πρέποι,
μὴ σχήματ' ἄλλως ἐν πόλει πεφυκότα.
Τὰ μητέρων δὲ δάκρυ', ὅταν πέμπῃ τέκνα,
πολλοὺς ἐθήλυν' εἰς μάχην ὁρμωμένους.
Μισῶ γυναῖκας, αἵτινες πρὸ τοῦ καλοῦ
ζῆν παῖδας ἔθελον καὶ παρῄνεσαν κακά.

Καὶ μὴν θανόντες γ' ἐν μάχῃ πολλῶν μέτα
τύμβον τε κοινὸν ἔλαχον εὔκλειάν τ' ἴσην·
Τῇ μῇ δὲ παιδὶ στέφανος εἷς μιᾷ μόνῃ
πόλεως θανούσῃ τῆσδ' ὕπερ δοθήσεται,
καὶ τὴν τεκοῦσαν καὶ σὲ δύο θ' ὁμοσπόρω
σώσει· τί τούτων οὐχὶ δέξασθαι καλόν;
Τὴν οὐκ ἐμὴν γε πλὴν φύσει δώσω κόρην
θῦσαι πρὸ γαίας· εἰ γὰρ αἱρεθήσεται
πόλις, τί παίδων τῶν ἐμῶν μέτεστί μοι;
Οὔκουν ἅπαντα γοῦν ἐμοὶ σωθήσεται,
ἄρξουσί τ' ἄλλοι· τὴν δ' ἐγὼ σώσω πόλιν.
ἐκεῖνο δ', οὗ τὸ πλεῖστον ἐν κοινῷ μέρος,
οὐκ ἔσθ', ἑκούσης τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἄτερ,
προγόνων παλαιὰ θεσμί' ὅστις ἐκβαλεῖ·
οὐδ' ἀντ' ἐλαίας χρυσέας τε Γοργόνος
τρίαιναν ὀρθὴν στᾶσαν ἐν πόλεως βάθροις
Εὔμολπος οὐδὲ Θρᾷξ ἀναστρέψει λεώς·
στεφάνοισι Παλλὰς δ' οὐδαμοῦ τιμήσεται.
Χρῆσθ', ὦ πολῖται, τοῖς ἐμοῖς λοχεύμασιν,
σώζεσθε, νικᾶτ'· ἀντὶ γὰρ ψυχῆς μιᾶς
οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ τήνδ' ἐγὼ σώσω πόλιν.
Ὦ πατρίς, εἴθε πάντες οἳ ναίουσί σε
οὕτω φιλοῖεν ὡς ἔγωγε, ῥᾳδίως
οἰκοῖμεν ἄν σε, κοὐδὲν ἂν πάσχοις κακόν.

25 Ταῦτα οὖν, ὦ ἄνδρες, τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαίδευε. Φύσει γὰρ οὐσῶν φιλοτέκνων πασῶν τῶν γυναικῶν ταύτην ἐποίησε τὴν πατρίδα μᾶλλον τῶν παίδων φιλοῦσαν, ἐνδεικνύμενος ὅτι εἴπερ αἱ γυναῖκες τοῦτο τολμήσουσι ποιεῖν, τούς γε ἄνδρας ἀνυπέρβλητόν τινα δεῖ τὴν εὔνοιαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔχειν, μηδὲ φεύ-

γειν αὐτὴν ἐγκαταλιπόντας μηδὲ καταισχύνειν πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὥςπερ Λεωκράτης.

Βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τὸν Ὅμηρον παρασχέσθαι 26
ἐπαινῶν. Οὕτω γὰρ ὑπέλαβον ὑμῶν οἱ πατέρες σπουδαῖον εἶναι ποιητήν, ὥςτε νόμον ἔθεντο καθ' ἑκάστην πενταετηρίδα τῶν Παναθηναίων μόνου τῶν ἄλλων ποιητῶν ῥαψῳδεῖσθαι τὰ ἔπη, ἐπίδειξιν ποιούμενοι πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὅτι τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων προῃροῦντο. Εἰκότως. οἱ μὲν γὰρ νόμοι διὰ τὴν συντομίαν οὐ διδάσκουσιν ἀλλ' ἐπιτάττουσιν ἃ δεῖ ποιεῖν, οἱ δὲ ποιηταὶ μιμούμενοι τὸν ἀνθρώπινον βίον, τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων ἐκλεξάμενοι, μετὰ λόγου καὶ ἀποδείξεως τοὺς ἀνθρώπους συμπείθουσιν.
Ἕκτωρ γὰρ τοῖς Τρωσὶ παρακελευόμενος ὑπὲρ τῆς 2
πατρίδος τάδε εἴρηκεν,

Ἀλλὰ μάχεσθ' ἐπὶ νηυσὶ διαμπερές. ὃς δέ κεν ὑμέων
βλήμενος ἠὲ τυπεὶς θάνατον καὶ πότμον ἐπίσπῃ,
τεθνάτω. οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης
τεθνάμεν· ἀλλ' ἄλοχός τε σόη καὶ νήπια τέκνα,
καὶ κλῆρος καὶ οἶκος ἀκήρατος, εἴ κεν Ἀχαιοὶ
οἴχωνται σὺν νηυσὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν.

Τούτων τῶν ἐπῶν ἀκούοντες, ὦ ἄνδρες, οἱ πρό- 27
γονοι ὑμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ζηλοῦντες οὕτως ἔσχον πρὸς ἀρετήν, ὥςτε οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς αὑτῶν πατρίδος ἀλλὰ καὶ πάσης Ἑλλάδος ὡς κοινῆς ἤθελον ἀποθνήσκειν. Οἱ γοῦν ἐν Μαραθῶνι παραταξάμενοι τοῖς βαρβάροις τὸν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας στόλον ἐκράτησαν, τοῖς ἰδίοις κινδύνοις κοινὴν ἄδειαν ἅπασι τοῖς Ἕλλησι κτώμενοι, οὐκ ἐπὶ τῇ δόξῃ μέγα φρονοῦντες ἀλλ' ἐπὶ τῷ ταύτης ἄξια πράττειν, τῶν

μὲν Ἑλλήνων προστάτας τῶν δὲ βαρβάρων δεσπότας
ἑαυτοὺς καθιστάντες· οὐ γὰρ λόγῳ τὴν ἀρετὴν ἐπε-
τήδευον, ἀλλ' ἔργῳ πᾶσιν ἐπεδείκνυντο.
28 Τοιγαροῦν οὕτως ἦσαν ἄνδρες σπουδαῖοι καὶ κοι-
νῇ καὶ ἰδίᾳ οἱ τότε τὴν πόλιν οἰκοῦντες, ὥστε τοῖς
ἀνδρειοτάτοις Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρό-
νοις πολεμοῦσι πρὸς Μεσσηνίους ἀνεῖλεν ὁ θεὸς παρ'
ἡμῶν ἡγεμόνα λαβεῖν καὶ νικήσειν τοὺς ἐναντίους.
καίτοι εἰ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους γεγενημένων, οἳ ἀεὶ
βασιλεύουσιν ἐν Σπάρτῃ, τοὺς παρ' ὑμῶν ἡγεμόνας
ἀμείνους ὁ θεὸς ἔκρινε, πῶς οὐκ ἀνυπέρβλητον χρὴ
2 τὴν ἐκείνων ἀρετὴν νομίζειν; Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν
Ἑλλήνων ὅτι Τυρταῖον στρατηγὸν ἔλαβον παρὰ τῆς
πόλεως, μεθ' οὗ καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν καὶ
τὴν περὶ τοὺς νέους ἐπιμέλειαν συνετάξαντο, οὐ μό-
νον εἰς τὸν παρόντα κίνδυνον ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν
αἰῶνα βουλευσάμενοι καλῶς; κατέλιπε γὰρ αὐτοῖς
ἐλεγεῖα ποιήσας ὧν ἀκούοντες παιδεύονται πρὸς ἀν-
3 δρείαν. Καὶ περὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς οὐδένα λό-
γον ἔχοντες περὶ τούτου οὕτω σφόδρα ἐσπουδάκασιν,
ὥστε νόμον ἔθεντο, ὅτ' ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκστρατευό-
μενοι εἰσί, καλεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν ἀκου-
σομένους τῶν Τυρταίου ποιημάτων ἅπαντας. νομί-
ζοντες οὕτως ἂν αὐτοὺς μάλιστα πρὸ τῆς πατρίδος
ἐθέλειν ἀποθνήσκειν. Χρήσιμον δ' ἐστὶ καὶ τούτων
ἀκοῦσαι τῶν ἐλεγείων, ἵν' ἐπίστησθε οἷα ποιοῦντες
εὐδοκίμουν παρ' ἐκείνοις.

Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα
ἄνδρ' ἀγαθόν, περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον·
τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροὺς
πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνιηρότατον,

πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
παισί τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.
ἐχθρὸς μὲν γὰρ τοῖσι μετέσσεται, οὕς κεν ἵκηται
χρησμοσύνῃ τ' εἴκων καὶ στυγερῇ πενίῃ,
αἰσχύνει τε γένος, κατὰ δ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
πᾶσα δ' ἀτιμίη καὶ κακότης ἕπεται.
εἰ δ' οὕτως ἀνδρός τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὤρη
γίγνεται, οὐδ' αἰδὼς εἰςοπίσω τελέθει,
θυμῷ γῆς περὶ τῆςδε μαχώμεθα, καὶ περὶ παίδων
θνήσκωμεν ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.
ὦ νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες,
μὴ δὲ φυγῆς αἰσχρᾶς ἄρχετε, μηδὲ φόβου.
ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι.
τοὺς δὲ παλαιοτέρους ὧν οὐκέτι γούνατ' ἐλαφρά,
μὴ καταλείποντες φεύγετε τοὺς γεραιούς.
αἰσχρὸν γὰρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
κεῖσθαι πρόςθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
θυμὸν ἀποπνείοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
αἱματόεντ' αἰδοῖα φίλαις ἐν χερσὶν ἔχοντα,
(αἰσχρὰ τά γ' ὀφθαλμοῖς καὶ νεμεσητὸν ἰδεῖν)
καὶ χρόα γυμνωθέντα. νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν,
ὄφρ' ἐρατῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχῃ·
ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἰδεῖν, ἐρατός τε γυναιξίν,
ζωὸς ἐών, καλὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσών.
Ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι
στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών.

Καλά γε, ὦ ἄνδρες, καὶ χρήσιμα τοῖς βουλομένοις προςέχειν. οὕτω τοίνυν εἶχον πρὸς ἀνδρείαν οἱ 4

τούτων ἀκούοντες, ὥςτε πρὸς τὴν πόλιν ἡμῶν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφιςβητεῖν. Εἰκότως· τὰ γὰρ κάλλιστα τῶν ἔργων ἀμφοτέροις ἦν κατειργασμένα. Οἱ μὲν γὰρ πρόγονοι τοὺς βαρβάρους ἐνίκησαν, οἳ πρῶτοι τῆς Ἀττικῆς ἐπέβησαν, καὶ καταφανῆ ἐποίησαν τὴν ἀνδρείαν τοῦ πλούτου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομένην· Λακεδαιμόνιοι δ' ἐν Θερμοπύλαις παραταξάμενοι ταῖς μὲν τύχαις ὁμοίως ἐχρήσαντο, τῇ δ' ἀνδρείᾳ πολὺ πάντων διήνεγκαν. τοιγαροῦν ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τοῦ βίου μαρτύρια ἔστιν ἰδεῖν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἀληθῆ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, ἐκείνοις μέν·

Ω ΞΕΙΝ ΑΓΓΕΙΛΟΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙΣ ΟΤΙ ΤΗΙΔΕ
ΚΕΙΜΕΘΑ ΤΟΙΣ ΚΕΙΝΩΝ ΠΕΙΘΟΜΕΝΟΙ ΝΟΜΙΜΟΙΣ

τοῖς δὲ ὑμετέροις προγόνοις

ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΜΑΧΟΥΝΤΕΣ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΜΑΡΑΘΩΝΙ
ΧΡΥΣΟΦΟΡΩΝ ΜΗΔΩΝ ΕΣΤΟΡΕΣΑΝ ΔΥΝΑΜΙΝ

29 Ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ μνημονεύεσθαι καλὰ καὶ ταῖς πράξεσιν ἔπαινος καὶ τῇ πόλει δόξα ἀείμνηστος., ἀλλ' οὐχ ὃ Λεωκράτης πεποίηκεν, ἀλλ' ἑκὼν τὴν ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος συνηθροισμένην τῇ πόλει δόξαν κατῄσχυνεν. Ἐὰν μὲν οὖν ἀποκτείνητε αὐτὸν, δόξετε πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάψετε. οἱ γὰρ ἐκείνους μὴ θαυμά-

ζοντες τοῦτον πειράσονται μιμεῖσθαι, νομίζοντες
ἐκεῖνα μὲν παρὰ τοῖς πολεμίοις εὐδοκιμεῖν, παρὰ δ'
ὑμῖν ἀναίδειαν καὶ προδοσίαν καὶ δειλίαν κεκρίσθαι
κάλλιστον.

Εἰ δὲ μὴ δύνασθε ὑπ' ἐμοῦ διδαχθῆναι ὃν τρό- 30
πον δεῖ πρὸς τοὺς τοιούτους ἔχειν, σκέψασθε ἐκεί-
νους τίνα τρόπον ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν τὴν τι-
μωρίαν· ὥσπερ γὰρ τὰ καλὰ τῶν ἔργων ἠπίσταντο
ἐπιτηδεύειν, οὕτω καὶ τὰ πονηρὰ προῃροῦντο κολά-
ζειν. Ἐκεῖνοι γάρ, ὦ ἄνδρες, θεωρήσατε, ὡς ὠργί-
ζοντο τοῖς προδόταις καὶ κοινοὺς ἐχθροὺς ἐνόμιζον
εἶναι τῆς πόλεως. Φρυνίχου γὰρ ἀποσφαγέντος νύ- 2
κτωρ παρὰ τὴν κρήνην τὴν ἐν τοῖς οἰσύοις ὑπὸ
Ἀπολλοδώρου καὶ Θρασυβούλου, καὶ τούτων ληφθέν-
των καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀποτεθέντων ὑπὸ τῶν
τοῦ Φρυνίχου φίλων, αἰσθανόμενος ὁ δῆμος τὸ γε-
γονὸς τούς τε εἱρχθέντας ἐξῆγε καὶ βασάνων γενο-
μένων ἀνέκρινε, καὶ ζητῶν τὸ πρᾶγμα εὗρε τὸν μὲν
Φρύνιχον προδιδόντα τὴν πόλιν, τοὺς δ' ἀποκτείναν-
τας αὐτὸν ἀδίκως εἱρχθέντας· καὶ ψηφίζεται ὁ δῆ- 3
μος Κριτίου εἰπόντος τὸν μὲν νεκρὸν κρίνειν
προδοσίας, κἂν δόξῃ προδότης ὢν ἐν τῇ
χώρᾳ τεθάφθαι, τά τε ὀστᾶ αὐτοῦ ἀνορύ-
ξαι καὶ ἐξορίσαι ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ὅπως
ἂν μὴ κέηται ἐν τῇ χώρᾳ μηδὲ τὰ ὀστᾶ τοῦ
τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν προδιδόντος.
Ἐψηφίσαντο δὲ καί, ἐὰν ἀπολογῶνταί τινες 4
περὶ τοῦ τετελευτηκότος, ἐὰν ἁλῷ ὁ τε-
θνηκώς, ἐνόχους εἶναι καὶ τούτους τοῖς
αὐτοῖς ἐπιτιμίοις. Οὕτως οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς
τοὺς ἄλλους ἐγκαταλείπουσιν ἡγοῦντο δίκαιον εἶναι,

ἀλλ' ὁμοίως ἂν προδοῦναι τὴν πόλιν καὶ τὸν δια-
σώζοντα τὸν προδότην. Τοιγαροῦν οὕτω μισοῦντες
τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοιαῦτα κατ' αὐτῶν ψηφιζόμε-
νοι ἀσφαλῶς ἐκ τῶν κινδύνων ἀπηλλάττοντο. Λάβε
δὲ αὐτοῖς τὸ ψήφισμα, γραμματεῦ, καὶ ἀνάγνωθι.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

5 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, τούτου τοῦ ψηφίσματος. Ἔπει-
τα ἐκεῖνοι μὲν τὰ τοῦ προδότου ὀστᾶ ἀνορύξαντες
ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐξώρισαν, καὶ τοὺς ἀπολογουμένους
ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀρίσταρχον καὶ Ἀλεξικλέα ἀπέκτεινάν
καὶ οὐδ' ἐν τῇ χώρᾳ ταφῆναι ἐπέτρεψαν· ὑμεῖς δ'
αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ προδεδωκὸς τὴν πόλιν ζῶν ὑπο-
6 χείριον ἔχοντες τῇ ψήφῳ, ἀτιμώρητον ἐάσετε; καὶ
τοσοῦτον ἔσεσθέ γε τῶν προγόνων χείρους, ὅσον
ἐκεῖνοι μὲν τοὺς λόγῳ μόνον τῷ προδότῃ βοηθήσαν-
τας ταῖς ἐσχάταις τιμωρίαις μετῆλθον, ὑμεῖς δὲ αὐ-
τὸν τὸν ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ τὸν δῆμον ἐγκαταλιπόντα
ὡς οὐδὲν ἀδικοῦντα ἀφήσετε; Μὴ δῆτα, ὦ ἄνδρες
δικασταί· ὑμῖν οὔτοι πάτριον, ἀναξίως ὑμῶν αὐτῶν
ψηφίζεσθαι. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἕν τι τοιοῦτον γεγονὸς
ἦν ψήφισμα, εἶχεν ἄν τις εἰπεῖν ὡς δι' ὀργὴν μᾶλ-
λον ἢ δι' ἀλήθειαν ἐποιήσαντο· ὅταν δὲ παρὰ πάν-
των ὁμοίως εἰληφότες ὦσι τὴν αὐτὴν τιμωρίαν, πῶς
οὐκ εὔδηλον ὅτι φύσει πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἐπο-
7 λέμουν; Ἵππαρχον γὰρ τὸν Τιμάρχου οὐχ ὑπομεί-
ναντα τῆς προδοσίας ἐν τῷ δήμῳ κρίσιν, ἀλλ' ἔρημον
τὸν ἀγῶνα ἐάσαντα, θανάτῳ τοῦτον ζημιώσαντες,
ἐπειδὴ τῆς ἀδικίας οὐκ ἔλαβον τὸ σῶμα ὅμηρον, τὴν
εἰκόνα αὐτοῦ ἐξ ἀκροπόλεως καθελόντες καὶ συγχω-
νεύσαντες καὶ ποιήσαντες στήλην ἐψηφίσαντο εἰς ταύ-

τὴν ἀναγράφειν τοὺς ἀλιτηρίους καὶ τοὺς προδότας·
καί αὐτὸς ὁ Ἵππαρχος ἐν ταύτῃ τῇ στήλῃ ἀναγέ-
γραπται, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ προδόται. Καί μοι λάβε 8
πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα, καθ' ὃ ἡ εἰκὼν τοῦ Ἱπ-
πάρχου τοῦ προδότου ἐξ ἀκροπόλεως καθῃρέθη, ἔπει-
τα τῆς στήλης τὸ ὑπόγραμμα καὶ τοὺς ὕστερον προς-
αναγραφέντας προδότας εἰς ταύτην τὴν στήλην, καὶ
ἀναγίνωσκε, γραμματεῦ.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΚΑΙ ΥΠΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΣΤΗΛΗΣ.

Τί δοκοῦσιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες; ἆρά γε ὁμοίως ὑμῖν 9
περὶ τῶν ἀδικούντων γινώσκειν, καὶ οὐκ, ἐπειδὴ καὶ
τὸ σῶμα οὐκ ἐδύναντο ὑποχείριον τοῦ προδότου λα-
βεῖν, τὸ μνημεῖον τοῦ προδότου ἀνελόντες ταῖς ἐνδε-
χομέναις τιμωρίαις ἐκόλασαν; οὐχ ὅπως τὸν χαλκοῦν
ἀνδριάντα συγχωνεύσειαν, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐπιγινομέ-
νοις παράδειγμα εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ὡς εἶχον πρὸς
τοὺς προδότας καταλίποιεν.

Λάβε δ' αὐτοῖς καὶ τὸ ἕτερον ψήφισμα περὶ τῶν 10
εἰς Δεκέλειαν μεταστάντων, ὅτε ὁ δῆμος ὑπὸ Λακε-
δαιμονίων ἐπολιορκεῖτο, ὅπως εἰδῶσιν, ὅτι περὶ τῶν
προδοτῶν οἱ πρόγονοι ὁμοίας καὶ ἀκολούθους ἀλλή-
λαις τὰς τιμωρίας ἐποιοῦντο. Ἀναγίνωσκε, γραμ-
ματεῦ.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, καὶ τούτου τοῦ ψηφίσματος, 11
ὅτι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ μεταστάντων εἰς Δεκέλειαν
κατέγνωσαν, καὶ ἐψηφίσαντο, ἐάν τις αὐτῶν ἐπα-
νιὼν ἁλίσκηται, ἀπαγαγεῖν Ἀθηναίων τὸν
βουλόμενον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, πα-

ραλαβόντας δὲ παραδοῦναι τῷ ἐπὶ τοῦ ὀρύγματος. Ἔπειτα ἐκεῖνοι μὲν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ μεταστάντας οὕτως ἐκόλαζον, ὑμεῖς δὲ τὸν ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας ἐν τῷ πολέμῳ φυγόντα εἰς Ῥόδον καὶ προδόντα τὸν δῆμον οὐκ ἀποκτενεῖτε; Πῶς οὖν δόξετε ἀπόγονοι εἶναι ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν;

12 Ἄξιον τοίνυν ἀκοῦσαι καὶ τοῦ περὶ τοῦ ἐν Σαλαμῖνι τελευτήσαντος γενομένου ψηφίσματος, ὃν ἡ βουλή, ὅτι λόγῳ μόνῳ ἐνεχείρει προδιδόναι τὴν πόλιν, περιελομένη τοὺς στεφάνους αὐτοχειρὶ ἀπέκτεινεν.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Γενναῖον δή, ὦ ἄνδρες, τὸ ψήφισμα, καὶ ἄξιον τῶν ὑμετέρων προγόνων. Δικαίως. Συγγενεῖς γὰρ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀδικούντων
13 τιμωρίας ἐκέκτηντο. Τί οὖν, ὦ ἄνδρες; ἆρά γε ὑμῖν δοκεῖ βουλομένοις μιμεῖσθαι τοὺς προγόνους πάτριον εἶναι Λεωκράτην μὴ ἀποκτεῖναι; ὁπότε γὰρ ἐκεῖνοι ἀνάστατον τὴν πόλιν οὖσαν τὸν λόγῳ μόνῳ προδιδόντα οὕτως ἀπέκτειναν, τί ὑμᾶς προσήκει τὸν ἔργῳ καὶ οὐ λόγῳ τὴν οἰκουμένην ἐκλιπόντα ποιῆσαι; ἆρ' οὐχ ὑπερβαλέσθαι ἐκείνους ταῖς τιμωρίαις; καὶ ὅτ' ἐκεῖνοι τοὺς ἐπιχειρήσαντας τῆς παρὰ τοῦ δήμου σωτηρίας ἀποστερεῖν αὐτοὺς οὕτως ἐκόλασαν, τί ὑμᾶς προσήκει τὸν αὐτοῦ τοῦ δήμου τὴν σωτηρίαν προδόντα ποιῆσαι; καὶ ὅτε ὑπὲρ τῆς δόξης ἐκεῖνοι τοὺς αἰτίους οὕτως ἐτιμωροῦντο, τί ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος προσήκει ποιεῖν;

14 Ἱκανὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα τὴν τῶν προγόνων γνῶναι διάνοιαν, ὡς εἶχον πρὸς τοὺς παρανομοῦντας εἰς τὴν πόλιν· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι βούλομαι τῆς στήλης

ἀκοῦσαι ὑμᾶς τῆς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ περὶ τῶν προ-
δοτῶν καὶ τῶν τὸν δῆμον καταλυόντων. τὸ γὰρ μετὰ
πολλῶν παραδειγμάτων διδάσκειν ῥᾳδίαν ὑμῖν τὴν
κρίσιν καθίστησι. Μετὰ γὰρ τοὺς τριάκοντα οἱ πα-
τέρες ὑμῶν πεπονθότες ὑπὸ τῶν πολιτῶν οἷα οὐδεὶς
πώποτε τῶν Ἑλλήνων ἠξίωσε, καὶ μόλις εἰς τὴν ἑαυ-
τῶν κατεληλυθότες, ἁπάσας τὰς ὁδοὺς τῶν ἀδικημά-
των ἐνέφραξαν, πεπειραμένοι καὶ εἰδότες τὰς ἀρχὰς
καὶ τὰς ἐφόδους τῶν τὸν δῆμον προδιδόντων. Ἐψηφί- 15
σαντο γὰρ καὶ ὤμοσαν· ἐάν τις τυραννίδι ἐπι-
τιθῆται ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὸν δῆμον
καταλύῃ, τὸν αἰσθανόμενον καθαρὸν εἶ-
ναι ἀποκτείναντα, καὶ κρεῖττον ἔδοξεν αὐτοῖς
τοὺς τὴν αἰτίαν ἔχοντας τεθνάναι μᾶλλον ἢ πειρα-
θέντας μετὰ ἀληθείας αὐτοὺς δουλεύειν· ἀρχὴν γὰρ
οὕτως ᾤοντο δεῖν ζῆν τοὺς πολίτας, ὥςτε μηδ᾽ εἰς
ὑποψίαν ἐλθεῖν μηδένα τούτων τῶν ἀδικημάτων.
Καί μοι λάβε τὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ταῦτα, ὦ ἄνδρες, ἔγραψαν εἰς τὴν στήλην, καὶ 16
ταύτην ἔστησαν εἰς τὸ βουλευτήριον ὑπόμνημα τοῖς
καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν συνιοῦσι καὶ βουλευομένοις ὑπὲρ
τῆς πατρίδος ὡς δεῖ πρὸς τοὺς τοιούτους ἔχειν. Καὶ
διὰ τοῦτο ἄν τις αἴσθηται μόνον, μέλλοντας αὐτοὺς
τούτων τι ποιεῖν, ἀποκτείνειν συνώμοσαν. Εἰκότως·
τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀδικημάτων ὑστέρας δεῖ τετά-
χθαι τὰς τιμωρίας, προδοσίας δὲ καὶ δήμου κατα-
λύσεως προτέρας. Εἰ γὰρ προήσεσθε τοῦτον τὸν και-
ρόν, ἐν ᾧ μέλλουσιν ἐκεῖνοι κατὰ τῆς πατρίδος φαῦλόν
τι πράττειν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν μετὰ ταῦτα δίκην παρὰ

τῶν ἀδικούντων λαβεῖν· κρείττους γὰρ ἤδη γίνονται τῆς τῶν ἀδικουμένων τιμωρίας.

31 Ἐνθυμεῖσθε τοίνυν, ὦ ἄνδρες, τῆς προνοίας ταύτης καὶ τῶν ἔργων ἀξίως, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθε ἐν τῇ ψήφῳ οἵων ἀνδρῶν ἔκγονοί ἐστε, ἀλλὰ παρακελεύεσθε ὑμῖν αὐτοῖς, ὅπως ὅμοια ἐκείνοις καὶ ἀκόλουθα ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ ἐψηφισμένοι ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἐξίητε. ὑπομνήματα δ' ἔχετε καὶ παραδείγματα τῆς ἐκείνων τιμωρίας τὰ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀδικούντων ψηφίσμασιν ὡρισμένα· διομωμόκατε δ' ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ Δημοφάντου κτείνειν τὸν τὴν πατρίδα προδιδόντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ χειρὶ καὶ ψήφῳ. Μὴ γὰρ οἴεσθε τῶν μὲν οὐσιῶν, ἃς ἂν οἱ πρόγονοι καταλίπωσι, κληρονόμοι εἶναι, τῶν δὲ ὅρκων καὶ τῆς πίστεως, οὓς δόντες οἱ πατέρες ὑμῶν ὅμηρον τοῖς θεοῖς τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως μετεῖχον, ταύτης δὲ μὴ κληρονομεῖν.

32 Οὐ μόνον τοίνυν ἡ πόλις ὑμῶν οὕτως ἔσχε πρὸς τοὺς προδιδόντας, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμόνιοι. Καὶ μή μοι ἀχθεσθῆτε, ὦ ἄνδρες, εἰ πολλάκις μέμνημαι τῶν ἀνδρῶν τούτων· καλὸν γάρ ἐστι πόλεως εὐνομουμένης περὶ τῶν δικαίων παραδείγματα λαμβάνειν· ἀσφαλέστερον γὰρ ἕκαστος ὑμῶν τὴν δικαίαν καὶ τὴν εὔορκον ψῆφον θήσεται. Παυσανίαν γὰρ τὸν βασιλέα αὐτῶν προδιδόντα τῷ Πέρσῃ τὴν Ἑλλάδα λαβόντες, ἐπειδὴ ἔφθασε καταφυγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἱερόν, τὴν θύραν ἀνοικοδομήσαντες καὶ τὴν ὀροφὴν ἀποσκευάσαντες καὶ κύκλῳ περιστρατοπεδεύσαντες οὐ πρότερον ἀπῆλθον πρὶν ἢ τῷ λιμῷ ἀπέκτειναν, καὶ πᾶσιν ἐπίσημον ἐποίησαν τὴν τιμω-

ρίαν, ὅτι οὐδ᾽ αἱ παρὰ τῶν θεῶν ἐπικουρίαι τοῖς
προδόταις βοηθοῦσιν. Εἰκότως· οὐδὲν γὰρ πρότε- 2
ρον ἀδικοῦσιν ἢ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβοῦσι, τῶν πα-
τρῴων νομίμων αὐτοὺς ἀποστεροῦντες. Μέγιστον δὲ
τῶν ἐκεῖ γεγενημένων τεκμήριόν ἐστιν, ὃ μέλλω λέ-
γειν· νόμον γὰρ ἔθεντο περὶ ἁπάντων τῶν μὴ θε-
λόντων ὑπὲρ τῆς πατρίδος κινδυνεύειν διαῤῥήδην
λέγοντα ἀποθνήσκειν· εἰς αὐτὸ τοῦτο τὴν τιμωρίαν
τάξαντες, εἰς ὃ μάλιστα φοβούμενοι τυγχάνουσι, καὶ
τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν ὑπεύθυνον κινδύνῳ
ἐποίησαν μετ᾽ αἰσχύνης. Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι οὐ λό-
γον ἀναπόδεικτον εἴρηκα ἀλλὰ μετ᾽ ἀληθείας παρα-
δείγματα, φέρε αὐτοῖς τὸν νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Ἐνθυμεῖσθε δὴ ὡς καλὸς ὁ νόμος, ὦ ἄνδρες, καὶ 3
σύμφορος οὐ μόνον ἐκείνοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις
ἀνθρώποις. Ὁ γὰρ παρὰ τῶν πολιτῶν φόβος ἰσχυ-
ρὸς ὢν ἀναγκάσει τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους κινδύ-
νους ὑπομένειν· τίς γὰρ ὁρῶν θανάτῳ ζημιούμενον
τὸν προδότην ἐν τοῖς κινδύνοις ἐκλείψει τὴν πατρί-
δα; ἢ τίς παρὰ τὸ συμφέρον τῆς πόλεως φιλοψυχή-
σει εἰδὼς ὑποκειμένην αὐτῷ τιμωρίαν, οὐδεμίαν γὰρ
ἄλλην ζημίαν εἶναι τῆς δειλίας, ἢ θάνατον; εἰδό-
τες γὰρ ὅτι δυοῖν κινδύνοιν ὑποκειμένοιν ἀναγκαῖον
ἔσται θατέρου μετασχεῖν, πολὺ μᾶλλον αἱρήσονται
τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τὸν πρὸς τοὺς νόμους
καὶ τοὺς πολίτας.

Τοσούτῳ δ᾽ ἂν δικαιότερον οὗτος ἀποθάνοι τῶν 33
ἐκ τῶν στρατοπέδων φευγόντων, ὅσον οἱ μὲν εἰς τὴν
πόλιν ἥκουσιν ὡς ὑπὲρ ταύτης μαχούμενοι ἢ κοινῇ

μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν συνατυχοῦντες, οὗτοσὶ δ' ἐκ τῆς πατρίδος ἔφυγεν ἰδίᾳ τὴν σωτηρίαν ποριζόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἑστίας ἀμύνεσθαι τολμήσας, ἀλλὰ μόνος οὗτος τῶν πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ τῆς φύσεως οἰκεῖα καὶ ἀναγκαῖα προδέδωκεν, ἃ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις μέγιστα καὶ σπουδαιότατα
2 διείληπται. Τὰ γοῦν ζῶα τὰ πετεινὰ μάλιστα πέφυκε πρὸς τὸ τάχος, ἃ ἔστιν ἰδεῖν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν νεοττιᾶς ἐθέλοντα ἀποθνήσκειν· ὅθεν καὶ τῶν ποιητῶν τινὲς εἰρήκασιν·

Οὐδ' ἀγρία γὰρ ὄρνις, ἣν πλάσῃ δόμον,
ἄλλῃ νεοσσοὺς ἠξίωσεν ἐντεκεῖν.

34 Ἀλλὰ Λεωκράτης τοσοῦτον ὑπερβέβληκε δειλίᾳ, ὥστε τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις ἐγκατέλιπε. τοιγαροῦν οὐδεμία πόλις αὐτὸν εἴασε παρ' αὐτῇ μετοικεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἀνδροφόνων ἤλαυνεν. Εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ φόνου φεύγοντες εἰς ἑτέραν πόλιν μεταστάντες οὐκ ἔχουσιν ἐχθροὺς τοὺς ὑποδεξαμένους, τοῦτον δὲ τίς ἂν ὑποδέξαιτο πόλις; ὃς γὰρ ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ πατρίδος οὐκ ἐβοήθησε, ταχύ γε ἂν ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας κίνδυνόν τινα ὑπομείνειε; Κακοὶ γὰρ καὶ πολῖται καὶ ξένοι καὶ ἰδίᾳ φίλοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων εἰσίν, οἳ τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν τῆς πόλεως μεθέξουσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις οὐδὲ βοηθείας ἀξιώ-
2 σουσι. Καίτοι τὸν ὑπὸ τῶν μηδὲν ἀδικουμένων μισούμενον καὶ ἐξελαυνόμενον τί δεῖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν τῶν τὰ δεινότατα πεπονθότων; ἆρ' οὐ τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυγχάνειν; Καὶ μήν, ὦ ἄνδρες, τῶν πώποτε προδοτῶν δικαιότατ' ἂν Λεωκράτης, εἴ τις μείζων εἴη τιμωρία θανάτου, ταύτην ὑπόσχοι. οἱ μὲν

γὰρ ἄλλοι προδόται, μέλλοντες ἀδικεῖν ὅταν ληφθῶσι, τιμωρίαν ὑπέχουσιν· οὗτος δὲ μόνος διαπεπραγμένος ὅπερ ἐπεχείρησε, τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν κρίνεται.

Θαυμάζω δὲ καὶ τῶν συνηγορεῖν αὐτῷ μελλόντων, 35
διὰ τί ποτε τοῦτον ἀξιώσουσιν ἀποφυγεῖν· πότερον διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν; ἀλλ' ἔμοιγε δοκοῦσι δικαίως οὐκ ἂν χάριτος τυχεῖν, ἀλλ' ἀποθανεῖν, ὅτι χρῆσθαι τούτῳ τολμῶσι. Πρὶν μὲν γὰρ τοῦτο πρᾶξαι Λεωκράτην ἄδηλον ἦν ὁποῖοί τινες ὄντες ἐτύγχανον, νῦν δὲ πᾶσι φανερὸν ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι χρώμενοι τὴν πρὸς τοῦτον φιλίαν διαφυλάττουσιν, ὥστε πολὺ πρότερον ὑπὲρ αὑτῶν αὐτοῖς ἐστιν ἀπολογητέον ἢ τοῦτον παρ' ὑμῶν ἐξαιτητέον. Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε 2
καὶ τὸν πατέρα αὐτῷ τὸν τετελευτηκότα — εἴ τις ἄρα ἐστὶν αἴσθησις τοῖς ἐκεῖ περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων — ἁπάντων ἂν χαλεπώτατον γενέσθαι δικαστήν, οὗ τὴν χαλκῆν εἰκόνα ἔκδοτον κατέλιπε τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἱεροσυλῆσαι καὶ αἰκίσασθαι, καὶ ἣν ἐκεῖνος ἔστησε μνημεῖον τῆς αὑτοῦ μετριότητος, ταύτην αὐτὸς ἐπονείδιστον ἐποίησε· τοιούτου γὰρ υἱοῦ πατὴρ προσαγορεύεται. Διὸ 3
καὶ πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὦ ἄνδρες, ἐρωτῶντες, διὰ τί οὐκ ἐνέγραψα τοῦτο εἰς τὴν εἰσαγγελίαν, προδεδωκέναι τὴν εἰκόνα τὴν τοῦ πατρός, τὴν ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἀνακειμένην. Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες, οὐκ ἠγνόουν τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἄξιον τῆς μεγίστης τιμωρίας, ἀλλ' οὐχ ἡγούμην δεῖν, περὶ προδοσίας τοῦτον κρίνων ὄνομα Διὸς Σωτῆρος ἐπιγράψαι πρὸς τὴν εἰσαγγελίαν.

Ἐκπέπληγμαι δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῖς μήτε γένει 4

μήτε φιλίᾳ μηδὲν προσήκουσι, μισθοῦ δὲ συναπολογουμένοις ἀεὶ τοῖς κρινομένοις, εἰ λελήθασιν ὑμᾶς τῆς ἐσχάτης ὀργῆς δικαίως ἂν τυγχάνοντες. Τὸ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀδικημάτων ἀπολογεῖσθαι τεκμήριόν ἐστιν ὅτι καὶ τῶν πεπραγμένων οἱ τοιοῦτοι ἂν μετάσχοιεν. οὐ γὰρ δὴ καθ' ὑμῶν γεγενῆσθαι δεῖ δεινόν, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς δημοκρατίας.

5 Καίτοι τινὲς αὐτῶν οὐκ (ἐπὶ) τοῖς λόγοις ὑμᾶς (προσφερούσασθαι ζητοῦσιν, ἀλλ' ἤδη ταῖς αὐτῶν λειτουργίαις ἐξαιτεῖσθαι τοὺς κρινομένους ἀξιώσουσιν· ἐφ' οἷς ἔγωγε καὶ μάλιστ' ἀγανακτῶ. εἰς γὰρ τὸν ἴδιον οἶκον αὐτὰς περιποιησάμενοι κοινὰς χάριτας ὑμᾶς ἀπαιτοῦσιν. οὐ γὰρ εἴ τις ἱπποτετρόφηκεν ἢ κεχορήγηκε λαμπρῶς ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τι δεδαπάνηκεν, ἄξιός ἐστι παρ' ὑμῶν τοιαύτης χάριτος· ἐπὶ τούτοις γὰρ αὐτὸς μόνος στεφανοῦται, τοὺς ἄλλους οὐδὲν ὠφελῶν. Ἀλλ' εἴ τις τετριηράρχηκε λαμπρῶς ἢ τείχη τῇ πατρίδι περιέβαλεν, ἢ πρὸς τὴν
6 κοινὴν σωτηρίαν ἐκ τῶν ἰδίων συνευπόρησε; ταῦτα γάρ ἐστι κοινὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων, καὶ ἐν μὲν τούτοις ἐστὶν ἰδεῖν τὴν ἀρετὴν τῶν ἐπιδεδωκότων, ἐν ἐκείνοις δὲ τὴν εὐπορίαν μόνον τῶν δεδαπανηκότων. Ἡγοῦμαι δ' ἔγωγε οὐδένα ἂν οὕτω μεγάλα τὴν πόλιν εὐηργετηκέναι, ὥστ' ἐξαίρετον ἀξιοῦν λαμβάνειν χάριν τὴν κατὰ τῶν προδιδόντων τιμωρίαν, οὐδ' οὕτως ἀνόητον ὥστε φιλοτιμεῖσθαι μὲν πρὸς τὴν πόλιν, τούτῳ δὲ βοηθεῖν ὃς αὐτοῦ πρῶτον τὰς φιλοτιμίας ἠφάνισεν· εἰ μή, νὴ Δία, μὴ ταυτὰ τῇ πατρίδι καὶ τούτοις ἐστὶ συμφέροντα.

36 Ἐχρῆν μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, εἰ καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου νόμιμόν ἐστι παῖδας καὶ γυναῖκας παρακαθι-

σαμένους ἑαυτοῖς τοὺς δικαστὰς δικάζειν, ἀλλ' οὖν
γε περὶ προδοσίας κρίνοντας οὕτως ὅσιον εἶναι τοῦ-
το πράττειν, ὅπως ὁπόσοι τοῦ κινδύνου μετεῖχον, ἐν
ὀφθαλμοῖς ὄντες καὶ ὁρώμενοι καὶ ἀναμιμνήσκοντες
ὅτι τοῦ κοινοῦ παρὰ πᾶσιν ἐλέου οὐκ ἠξιώθησαν,
πικροτέρας τὰς γνώσεις κατὰ τοῦ ἀδικοῦντος παρα-
σκευάζωσιν. Ἐπειδὴ δ' οὐ νόμιμον οὐδ' εἰθισμένον
ἐστίν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ὑμᾶς ὑπὲρ ἐκείνων δικάζειν,
τιμωρησάμενοι οὖν Λεωκράτην καὶ ἀποκτείναντες αὐ-
τόν, ἀπαγγείλατε τοῖς ὑμετέροις παισὶ καὶ γυναιξὶν
ὅτι ὑποχείριον λαβόντες τὸν προδότην αὐτῶν ἐτιμω-
ρήσασθε. Καὶ γὰρ δεινὸν καὶ σχέτλιον, ὅταν νομίζῃ 2
δεῖν Λεωκράτης ἴσον ἔχειν ὁ φυγὼν ἐν τῇ τῶν μει-
νάντων πόλει καὶ ὁ μὴ κινδυνεύσας ἐν τῇ τῶν πα-
ραταξαμένων καὶ ὁ μὴ διαφυλάξας ἐν τῇ τῶν σω-
σάντων. ἀλλ' ἥκει ἱερῶν, ὁσίων, ἀγορᾶς, νόμων,
πολιτείας μεθέξων, ὑπὲρ ὧν τοῦ μὴ καταλυθῆναι
χίλιοι τῶν ἡμετέρων πολιτῶν ἐν Χαιρωνείᾳ ἐτελεύ-
τησαν καὶ δημοσίᾳ αὐτοὺς ἡ πόλις ἔθαψεν. ὧν οὗ-
τος οὐδὲ τὰ ἐλεγεῖα τὰ ἐπιγεγραμμένα τοῖς μνημείοις
ἐπανιὼν εἰς τὴν πόλιν ᾐδέσθη, ἀλλ' οὕτως ἀναιδῶς
ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν πενθησάντων τὰς ἐκείνων
συμφορὰς ἡγεῖται δεῖν ἀναστρέφεσθαι. Καὶ αὐτίκα 3
μάλ' ὑμᾶς ἀξιώσει ἀκούειν αὐτοῦ ἀπολογουμένου κατὰ
τοὺς νόμους· ὑμεῖς δ' ἐρωτᾶτε αὐτὸν ποίους; οὓς
ἐγκαταλιπὼν ᾤχετο; καὶ ἐάσετε αὐτὸν οἰκεῖν ἐν τοῖς
τείχεσι τῆς πατρίδος, ποιησάμενοι τῶν πολιτῶν οἷς
οὐ συνδιεφύλαξε; Καὶ ἐπικαλέσεται τοὺς θεοὺς σώ-
σοντας αὐτὸν ἐκ τῶν κινδύνων; Τίνας; οὐχ ὧν
τοὺς νεὼς καὶ τὰ ἕδη καὶ τὰ τεμένη προὔδωκεν;
Καὶ δεήσεται καὶ ἱκετεύσει ἐλεῆσαι αὐτόν; Τίνων;

οὐχ οἷς τὸν αὐτὸν ἔρανον εἰς τὴν σωτηρίαν εἰςενεγ-
κεῖν οὐκ ἐτόλμησεν; Ῥοδίους ἱκετευέτω· τὴν γὰρ
ἀσφάλειαν ἐν τῇ ἐκείνων πόλει μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἑαυ-
4 τοῦ πατρίδι ἐνόμισεν εἶναι. Ποία δὲ ἡλικία δικαίως
ἂν τοῦτον ἐλεήσειε; πότερον ἡ τῶν πρεσβυτέρων;
ἀλλ' οὐδὲ γηροτροφηθῆναι οὐδ' ἐν ἐλευθέρῳ ἐδάφει
τῆς πατρίδος αὐτοῖς ταφῆναι τὸ καθ' αὐτὸν μέρος
παρέδωκεν. ἀλλ' ἡ τῶν νεωτέρων; καὶ τίς ἀναμνη-
σθεὶς τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐν Χαιρωνείᾳ ἑαυτοῖς συμ-
παραταξαμένων καὶ τῶν κινδύνων τῶν αὐτῶν μετα-
σχόντων σώσειε τὸν τὰς ἐκείνων θήκας προδεδωκότα,
καὶ τῇ αὐτῇ ψήφῳ τῶν μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τε-
λευτησάντων παράνοιας καταγνοίη, τὸν δὲ καταλι-
πόντα τὴν πατρίδα ὡς εὖ φρονοῦντα ἀθῷον ἀφήσει;
5 ἐξουσίαν ἄρα δώσετε τῷ βουλομένῳ, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ
τὸν δῆμον καὶ ὑμᾶς κακῶς ποιεῖν; Οὐ γὰρ μόνον νῦν
οἱ φεύγοντες κατέρχονται, ὅταν ὁ ἐγκαταλιπὼν τὴν
πόλιν καὶ φυγὼν, αὐτὸς ἑαυτοῦ καταγνοὺς, καὶ οἰκήσας
ἐν Μεγάροις ἐπὶ προστάτου πλείω, πέντ' ἢ ἕξ, ἔτη, ἐν
τῇ χώρᾳ καὶ ἐν τῇ πόλει ἀναστρέφηται, ἀλλὰ καὶ ὁ
μηλόβοτον τὴν Ἀττικὴν εἶναι φανερᾷ τῇ ψήφῳ κατα-
ψηφισάμενος, οὗτος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ σύνοικος ἡμῶν
γένηται.

37 Βούλομαι δ' ἔτι βραχέα πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν κατα-
βῆναι, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ δήμου παρασχόμενος ὃ
περὶ εὐσεβείας ἐποιήσατο· χρήσιμον γὰρ ὑμῖν
ἐστὶ τοῖς μέλλουσι τὴν ψῆφον φέρειν. Καί μοι λέγε
τὸ αὐτὸ ψήφισμα.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ἐγὼ τοίνυν μηνύω τὸν ἀφανίζοντα ταῦτα πάν-
τα πρὸς ὑμᾶς τοὺς κυρίους ὄντας κολάσαι, ὑμέτερον

δὲ ἐστι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσασθαι Λεωκράτην· τὰ γὰρ ἀδικήματα, ἕως μὲν ἂν ᾖ ἄκριτα, παρὰ τοῖς πράξασίν ἐστιν, ἐπειδὰν δὲ κρίσις γένηται, παρὰ τοῖς μὴ δικαίως ἐπεξελθοῦσιν. Εὖ δὲ ἴστε, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν κρύβδην ψηφιζόμενος ἕκαστος ὑμῶν φανερὰν ποιήσει τὴν αὑτοῦ διάνοιαν τοῖς θεοῖς. Ἡγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες, ὑπὲρ ἁπάντων 2
τῶν μεγίστων καὶ δεινοτάτων ἀδικημάτων μίαν ὑμᾶς ψῆφον ἐν τῇ τήμερον ἡμέρᾳ φέρειν, οἷς ἅπασιν ἔνοχον ὄντα Λεωκράτην ἔστιν ἰδεῖν, προδοσίας μέν, ὅτι τὴν πόλιν ἐγκαταλιπὼν τοῖς πολεμίοις ὑποχείριον ἐποίησε· δήμου δὲ καταλύσεως, ὅτι οὐχ ὑπέμεινε τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κίνδυνον· ἀσεβείας δ', ὅτι τοῦ τὰ τεμένη τέμνεσθαι καὶ τοὺς νεὼς κατασκάπτεσθαι τὸ καθ' ἑαυτὸν γέγονεν αἴτιος· τοκέων δὲ κακώσεως, τὰ μνημεῖα αὐτῶν ἀφανίζων καὶ τῶν νομίμων ἀποστερῶν· λειποταξίου δὲ καὶ ἀστρατείας, οὐ παρασχὼν τὸ σῶμα τάξαι τοῖς στρατηγοῖς. Ἔπειτα τούτου τις ἀποψη- 3
φιεῖται καὶ συγγνώμην ἕξει τῶν κατὰ προαίρεσιν ἀδικημάτων, καὶ τοσοῦτον ἔσται ἀνόητος ὥστε τοῦτον σώζων τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προέσθαι τοῖς ἐγκαταλιπεῖν βουλομένοις; καὶ τοῦτον ἐλεήσας αὐτὸς ἀνελέητος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπολέσθαι προαιρήσεται καί, τῷ προδότῃ τῆς πατρίδος χάριν θέμενος, ὑπεύθυνος εἶναι τῇ παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίᾳ;

Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τῇ πατρίδι βοηθῶν καὶ τοῖς 4
ἱεροῖς καὶ τοῖς νόμοις ἀποδέδωκα τὸν ἀγῶνα ὀρθῶς καὶ δικαίως, οὔτε τὸν ἄλλον τούτου βίον διαβαλὼν οὔτ' ἔξω τοῦ πράγματος οὐδὲν κατηγορήσας· ὑμῶν δ' ἕκαστον χρὴ νομίζειν τὸν Λεωκράτους ἀποψηφι-

ζόμενον θάνατον τῆς πατρίδος καὶ ἀνδραποδισμὸν καταψηφίζεσθαι, καὶ δυοῖν καδίσκοιν κειμένοιν τὸν μὲν προδοσίας, τὸν δὲ σωτηρίας εἵνεκα τὰς ψήφους φέρεσθαι, τὰς μὲν ὑπὲρ ἀναστάσεως τῆς πατρίδος, τὰς δὲ ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εὐδαιμονίας. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην ἀπολύσητε, προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον ἀποκτείνητε, διαφυλάττειν καὶ σώζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε.

Νομίζοντες οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἱκετεύειν ὑμῶν τὴν χώραν καὶ τὰ δένδρα, δεῖσθαι τοὺς λιμένας, τὰ νεώρια καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς νεὼς καὶ τὰ ἱερὰ βοηθεῖν αὐτοῖς, παράδειγμα ποιήσατε Λεωκράτην, ἀναμνησθέντες τῶν κατηγορημένων, ὅτι οὐ πλέον ἰσχύει παρ' ὑμῖν ἔλεος οὐδὲ δάκρυα τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας.

VARIETAS LECTIONUM.

Cap. I. §. 1. *Δικαίαν*] Ita libri MSS. omnes et Mel., recc. Os. Bekk. *δίκαιον* Ald. Steph. Reisk. — *ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*] *ὦ Ἀθηναῖοι* Os. ex suis codd. Bekk. nullam varietatem commemorat. — *ὑπὲρ ἡμῶν*] Tayl. *ὑμῶν*. — *Λεωκράτους*] *κλεοκράτους* Vrat. idem mox *λεοκράτη*. — §. 2. *τὸν προδόντα*] Articulum ex A. Vrat. Laur. Marc. Ambr. et marg. Hamb. recepi, cum Os. Heinr. Bekk. — *αὐτὸν*] Sic omnes libri et scripti et editi, Bekkerus e conj. *αὐτῶν*. — *ἡμετέρων προγόνων*] Vrat. *ἡμ.*, reliqui *ὑμετέρων*. — *ὃ καὶ*] Sic Vrat. reliquique Bekkeri codd. Recepit Bekk. quem sequutus sum. Vulgo *ὡς καί*. — *μὴ παρέχ. συγγν.* uncis incluserunt jubente Tayloro et Wolfio ad Lept. p. 345. A. G. Beckerus, Heinr., Bekk. Sed vide Not. ad vers. germ. —

Cap. II. §. 1. *ἐν ταύτῃ*] Reisk. conj. *ἐν αὐτῇ*. — *αὐτὸ παρὰ τ. π.*] *αὐτὸ* supra versum ponit A. — §. 2. *τὴν δημοκρ.*] Articulum praebent MSS., primus adjecit Os. — *δεύτερον δ'*] Sic cum Bekkero scripsi, vulgo *δεύτερον δέ*. Os. particulam om. — *τρίτον δ'*] Sic rursus cum Bekk. pro vulg. *τρίτον δὲ* e codd. scripsi; talia in posterum non amplius notabo. Ducem in his mihi Bekkerum sumsi, qui talia religiose ad codd. fidem constituit. — *κρίσις*] *B. ψῆφος*, at suprascr. *κρίσις*. Pro *παραδοῦσα* Bekk. malit *παραδιδοῦσα*. — §. 3. *ὑπ' ἀμφοτέρων*] Libri *ἐπ'*. Reiskii conj. *ὑπ'* firmat marg. Hamb., probat Neoph. Ducas, recc. Os. Bekk. Mox Bekkerus *αὐτῷ*. — §. 4. *τοὺς αὐτοῦ πολίτας*] *αὐτοῦ* libri MSS., vulgo *αὐτοῦ*, vid. Not. ad c. X, 9. — *ἐμβάλλοντα*] Vrat. *ἐμβάλοντα*, vitiose. — *διὰ τὰς ἰδίας ἔχθρας*] *τὰς* om. pr. A. — *καθιστάναι*] Sic scripsi e Steph. conj. c. Os. et Bekk. libri *καθεστάναι*. —

Cap. III. §. 1. *δημοσίους*] Ita B. et Laur. Conjecerat sic jam Taylor. Reliqui MSS. *δημίους.* — §. 2. *μέλλῃ*] Sic Vrat. reliquique codd. Bekkeri, ut videtur. Ante Osann. legebatur *μέλλει.* — *οὐ μικρόν τι μέρος*] *κατὰ* quod vulgo post *οὐ* addebatur, omittunt A. Laur. Marc. Vrat. Ambr. — §. 3. *παραδόντα*] Sic A. Laur. Os. Bekk. Vulgo *παραδιδόντα.* — §. 4. *τῶν τοιούτων*] Sic scripsi cum Bekkero ex A. et Laur. Vulgo *τούτων.* — *διὰ τὸ μὴ*] *διὰ* om. Ambr. Pro *μὴ* Bekk. e conj. *μήτ'* posuit, quo non est opus, vide Hermanni Censuram Med. Elmsl. p. 330 seqq. ed. Lips. — *ἐπίδοξον εἶναι γενέσθαι*] Recepi hoc e Lobeckii (ad Phryn. p. 133) conjectura. Vulgo *γεγενῆσθαι.* Valckenarius ad Herod. 4, 11. *γενήσεσθαι* conj., quod rec. Neoph. Ducas. — *ὡς μήτε κατηγορίαν — ἀξίαν*] Haec uncis incluserunt, jubente Tayloro, Beckerus, Heinr., Bekk. — §. 5. *ῥᾴδιον τούτῳ*] *τοῦτο* Marc. Ambr. — *ἑνὶ ὀνόματι*] *ἑνὶ* deletum voluit Tayl., Reisk. conj. pro *σφόδρα* legendum esse *σφόδρα ἀκριβολογούμενος* aut *διαιρούμενος.* Schulzius *σφόδρα ἀκριβῶς* maluit. Reiskius in Cur. poster. T. VIII. p. 455. *ἑνὶ ὀνόματι πάντα προςαγ.* Pro *περιείληφεν* Bekkerus aliquando maluit *διείληφεν.* — *ὁμοίως*] *ὁμοῖος* B. et Vrat. — §. 6. *κατεψηφισμένοι*] Morus malebat *κατεψηφισμένον.* — *προτρέψετε*] MSS. et Ald. *προτρέψητε.* — *διδομένη*] Sic MSS. *δεδομένη* Steph.

Cap. IV. §. 1. *δικαίαν*] B. et Vrat. *δικαίως.* — §. 3. *βούλεσθε*] Taylorus *βουλεύεσθε.* vid. Not. — *γνώμην*] *τὴν γνώμην* B. et Vrat. *ἀποφήνασθαι*] Ald. *ἀποφήνασθε.* — §. 5. *δεῖ καὶ ὑμᾶς*] *καὶ* om. Mel. *ἄνευ τοῦ λόγου*] Morus deleta voluit haec verba; imo alii totum comma *ἀδύνατον — ψῆφον* spurium esse existimarunt. Reisk. conj. *τοὺς ἐκ τοῦ λόγου.* Sed locus sanissimus, vid. Not.

Cap. V. §. 2. *ἢ καλῶς*] *ἢ* om. pr. A. — *βουλεύσησθε*] *βουλεύσοισθε* A. Laur. Marc. Ambr. — *λόγος*] *λόγοις* Marc. Ambr. Vrat. — §. 3. *Ἐπιφάνης τε γάρ*] Sic omnes codd. MSS., quibus obsecutus est Os. Vulgatam, in qua deest *τε*, retinuit Bekkerus. — *Ῥόδον*] *τὴν Ῥ.* Vrat. quod recc. Os. Heinr. — *ἐπαγγελίαν*] Taylorus conj. *ἀπαγγελίαν.* — *ἀπήγγελον*] *ἀπήγγελλον* A, quod rec. Bekk. — *ἀκηκόεσαν*]

ἀκηκόασιν. A. — ὑμετέρων] Sic ex A. Laur. Ambr. scripsi pro ἡμετέρων. Paulo ante Reisk. pro οἳ ἴσασι malebat εἰδόσι, Heinr. scripsit καὶ ἴσασι. — διαπεπραγμένοις] Bekkerus malit πεπραγμένοις. — §. 4. τούτῳ πλεῖστον] Reisk. conj. τούτου, quod rec. Bekkerus; Anonymus conj. τοῦτο, sed neutrum necessarium; vid. Not. — §. 5. ὀργίζησθε] Sic B. Vrat. Ambr. Ald. Steph. ὀρ(η)ίζεσθε Marc. ὀρίζεσθε Laur. Mel. ὀργίζεσθαι, A. quod recc. Os. Heinr. Bekk. — ἀναμεμνῆσθαι] μεμνῆσθαι A. reliquique Bekkeri codd. atque sic ed. Bekk.

Cap. VI. §. 1. εἰς τὰ τείχη] καὶ pro εἰς Vrat. — δοκῇ] δοκεῖ B. Laur. Marc. Ambr. Vrat. Ald. — §. 2. ἐξορμώσης] Taylori conjecturam ἐξορμούσης recc. Heinr. et Bekkerus, nec non Neoph. Ducas. — κατέλιπεν]. Bekkerus conjicit κατέλειπεν. — οὔτε τὴν ἀκρόπολιν] Heinrichius οὐδέ. Sed admisit h. l. Lycurgus anacoluthon, verbum finitum ἐφοβήθη inferens pro participio, seductus ut videtur illis participiis ἀφορῶν καὶ προδιδούς. Nolim igitur locum cum Bekkero pro corrupto habere. — σώσοντας] Sic Taylorus: libri σώσαντας. — §. 3. καὶ ἀφικόμενος] Abundare haec videntur Bekkero. — ἀπήγγελλεν] Sic A. Marc. Ambr. ἀπή(λ)γελεν Laur. Vulgo ἀπήγγελεν. — §. 4. παρεσκευασμένοι] παρασκ. Laur. Marc. Ambr. — διὰ τοῦτον] τούτων Ambr. τούτων Vrat. B. τοῦτων Marc. — φεύγοντα] φυγόντα conj. Wolf. ad Lept. p. 227. Paulo ante B. ἁπάσας (ἄντων). — Λεωκράτης] κλεωκράτης Marc. Ambr. Vrat. — ἀπήγγελλε] A. Laur. Marc. ἀπήγγελε B. Vulgo ἀπήγγειλε. — τὴν Φυρκ.] μέν, quod vulgo inseritur, om. libri. — ἴσασιν] Om. A. Laur. Marc. Ambr. Vrat. — *καὶ βλάβους] Libri nil variant, unde etiam lectionem aperte vitiosam in textu mutare non ausus sum. Quae margini apponitur, αἴτιος, est conjectura Cel. Passovii. Plura de h. l. vide in Not. Mox libri τὴν πεντεκοστὴν pro vulg. τῆς πεντεκοστῆς. —

Cap. VII. §. 1. βραχέα] βραχεῖα A. Laur. cf. Bast ep. crit. p. 107. Buttm. gr. gramm. ampl. Vol. I. p. 253.

— ἢ ἀμνημονεῖν] A. Laur. Vulgo ἢ μὴ ἀμνημονεῖν. — §. 2. καὶ μιμεῖσθαι] μὴ inserit A. — κλητεύσωμεν] Taylor. et Neoph. Ducas κλητεύσομεν.

Cap. VIII. *ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ* A. Vulgo μάρτυρες. — §. 1. ἐγένετο] om. Vrat. Bekkerus imperfectum praestantius censet. Mel. ἐπειδὴ om. — οὐδὲ τὰ ὅρια] ὅρεια Vrat. — ἐκ γειτόνων] Sic libri. Vulgo ἐς. Sed vide Schaeferum ad Bos. Ell. gr. p. 296. 342. — §. 2. τῶν φίλων] hoc recepi ex A. et Laur. Reliqui codd. ut vulgo τὸν φίλον. — Ξυπεταιῶνα] Ita hoc nomen scribitur in Marm. Sandvic. ap. Boeckh. Staatsh. der Athen. Vol. II. p. 214. et in alio Marmore ap. L. J. J. *Dubois Catal. d'antiquités formant la collection de feu M. le comte de Choiseul-Gouffier.* (Paris. 1818.) p. 76. itemque Demosth. c. Neaer. p. 1356 R. Diog. Laert. VII. 10. Harpocrat. p. 127. ed. Gron. Reliqui igitur cum A. G. Beckero, Osanno et Im. Bekkero librorum scripturam Ξυπετεῶνα, pro qua adeo B. Ξυμπετεῶνα, Vrat. Ξυμπετρῶνα. — καὶ ἀπὸ τούτου] Ita edidi cum Osanno ex cod. A. καὶ ἀπὸ τούτοις B. Vrat. Bekkerus edidit ἀπὸ τούτου, sine καί, nil monens de librorum suorum scriptura. Videntur tamen in ἀπὸ omnes conspirare codd. — §. 3. ὁ Ἀμύντας] Articulum suggesserunt codd. Osanno et Bekkero, quos sequutus sum. — τόκον] Sic omnes codd. pro vulg. τόκου, nisi quod Ambr. τόκου praebet. — §. 4. οἴησθε] οἴεσθε A. Marc. οἴεσθαι Vrat. Ambr. — ἐκεῖνον αὐτόν] Im. Bekkerus ἂν ante αὐτόν, A. G. Beckerus ante παρειχόμην inserere voluerunt, quibus non sum obsequutus. vid. Matthiae gramm. gr. p. 713. adn. 1. Osann. ad Philem. Gramm. p. 294. — νυνὶ δὲ] Hoc rec. cum Bekkero ex A et Laur., caeteri νῦν ut vulgo. — §. 5. τὰ ἀνδράποδα] Sic vulgo. Recentiores quidam pro arbitrio τἀνδρ. — ὁ Ἀμύντας] Articulum, qui vulgo deest, suppeditat Vrat. — §. 6. *ΜΑΡΤΥΡΙΑ* A. Ambr. μάρτυρες caeteri ut vulgo. — §. 7. τὴν τοῦ Τιμ.] τοῦ, quod vulgo deest, recepi ex A. — τἀνδράποδα] A. Vulgo disjunctim. — Titulor addit A. qui μαρτυρίαι. — §. 8. τῶν μὲν μαρτύρων] Sic A. μαρτύρων Laur. Caeteri ut vulgo τῶν μαρτύρων. — ἐξήρκεσε] Sic A. ἐξήρκε Laur. ἐξῆρκε, Marc. Vrat. B. ἐξῆρκει

Ambr. — *ὑμετέροις νομίμοις*] Sic A. quod rec. cum Bekkero. Vulgo interserunt *καί*. — *παρέδοσαν*] *παρέδωσαν* Ambr. Vrat. — *ἱδρύσασθαι*] Bekkerus conj. *ἱδρῦσθαι*, quo non est opus. — *νομίμοις*] Ita A. B. Laur. Marc. Vrat. *νόμοις* Ambr. ut vulgo. — §. 9. *οἱ μὲν πατ.*] *μὲν* MSS. Vulgo omittitur particula. — *ἡμῶν*] *ὑμῶν* A. B. — *τὴν Ἀθ.* — *εἰληχυῖαν*] Haec tollenda putat Bekkerus, sed vide Not. — *οὔτε νομίμων πατρῴων*] Ante *πατρῴων* quod legebatur *οὔτε* delevi suadente Reiskio Cur. post. p. 486. Heinrichio, Bekkero, — *παρ' ὑμῶν*] Sic etiam Ald. Nonnulli recentiores edd. ex typothetae errore *ἡμῶν*. Mox Osann. vitiose *τοῦ Ἠπείρου*. — *Ἑλλάδα*] *Λευκάδα* A. et Laur. unde recepit Bekk. — §. 10. *ἄλλοσέ πῃ*] *ποι* Vrat. B. — §. 11. *τοῦτον ἔχοντες*] *τούτων* B. Laur. Marc. Ambr. Vrat. — *ῥαθυμότατοι*] Ita MSS. pro vulg. *ῥαθυμότεροι*. Pro *ἄρα* scripsi *ἆρα* et interrogationis signum in periodi fine posui, vid. Not.

Cap. IX. §. 1. *ὁμοῦ* om. A. Laur. Bekk. — *οἶμαι*] *δεῖ με* Vratisl. B. — *τούτου οἰκέτας*] *τούτων* Vrat. Post *οἰκέτας* in A versus dimidius vacuus. — §. 2. *Λεωκράτης*] *ἃ Σωκράτης* A. Laur. Marc. Ambr. *ἃ λεωκράτης* Vrat. unde Schaubius conjicit *ὁ Λεωκράτης*. — *τῶν πάντων συνειδότων*] Sic B. Marc. Ambr. Vrat. *τὸν πάντων συνειδότων* A. Laur. Vulgo deest *συνειδότων*. — §. 3. *ἃ δεῖ*] Taylorus vult *ἃ μὴ δεῖ*. — §. 4. *τὴν εἰσαγγελίαν*] om. B. Vrat. — *ὅσον ἐγὼ μὲν*] *μὲν*, quod vulgo desideratur, addunt A. Laur. — *ἑαυτῷ*] Sic e Steph. conjectura pro *ἑαυτὸν* praeter Reiskium et Bekkerum editores omnes. Ducas conj. *αὐτόν*. — *ἑαυτῶν δεσπότου*] *αὐτῶν* A. Laur.

Cap. X. §. 2. *δικαίως*] *δικαίων* Marc. Ambr. Vrat. — *ὥσπερ ἡμεῖς*] Omnes MSS. *ὑμεῖς*] — §. 3. *παραγαγεῖν;*] Post haec, quod vulgo additur, *τοὺς οἰκέτας*, om. MSS. — *ἀλλ' αὐτοῦ*] *αὑτοῦ* Vrat. et Ald. — §. 4. *ὁ ἐξελεγχόμενος γένηται*] *ἐλεγχόμενος γίνηται* Ambr. — §. 6. *ταῖς αὐτοῦ ὁμολογίαις*] *αὑτοῦ* Ald. Vrat. Paullo ante *ἔτι* pro *ὅτι* Marc. Ambr. Vrat.

Cap. XI. §. 2. *Ὑπερίδου* MSS. *Ὑπερείδου* vulgo. — §. 3. *εἰς Πειραιᾶ*] *ἐν* B. et Vrat. — *Πειραιῶς*] *Πει-*

ζόμενον θάνατον τῆς πατρίδος καὶ ἀνδραποδισμὸν καταψηφίζεσθαι, καὶ δυοῖν καδίσκοιν κειμένοιν τὸν μὲν προδοσίας, τὸν δὲ σωτηρίας εἵνεκα τὰς ψήφους φέρεσθαι, τὰς μὲν ὑπὲρ ἀναστάσεως τῆς πατρίδος, τὰς δὲ ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐν τῇ πόλει εὐδαιμονίας. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην ἀπολύσητε, προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ναῦς ψηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον ἀποκτείνητε, διαφυλάττειν καὶ σώζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσόδους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε.

Νομίζοντες οὖν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἱκετεύειν ὑμῶν τὴν χώραν καὶ τὰ δένδρα, δεῖσθαι τοὺς λιμένας, τὰ νεώρια καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως, ἀξιοῦν δὲ καὶ τοὺς νεὼς καὶ τὰ ἱερὰ βοηθεῖν αὐτοῖς, παράδειγμα ποιήσατε Λεωκράτην, ἀναμνησθέντες τῶν κατηγορημένων, ὅτι οὐ πλέον ἰσχύει παρ' ὑμῖν ἔλεος οὐδὲ δάκρυα τῆς ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τοῦ δήμου σωτηρίας.

VARIETAS LECTIONUM.

---

conj. ἐπ' ἐμπορίᾳ. Pro ἐμπορίαν A et Laur. ἐμπορείαν. — προσκτήσασθαι] προκτ. Laur. Marc. Ambr. Vrat. — τίνα ἐμπορίαν] ἐμπορείαν A. Laur. Marc. — ἀμύνασθαι] ἀμύνεσθαι. Vrat. Mox omnes MSS. μεθ' ὑμῶν. — §. 4. ἀλλὰ δεῖ] Vulgo interponitur καί, quod auctoribus B. et Vrat. cum Osanno sustuli. — ἀπεδήμει] Omnes MSS. ἐπεδήμει. — ὑμᾶς] ἡμᾶς B. et Vrat.

Cap. XV. §. 1. συμβεβλήκασί] συμβεβουλεύκασι A. Laur. Bekk. συμβεβήκασι Marc. Ambr. B. — προδοῦναι] προσδοῦναι Vrat. — ἐκείνων] ἐκεῖνον B. Vrat. — §. 2. δούλην οὖσαν τὴν πόλιν· ὃν δὲ τρόπον] Sic ex Reiskii conjectura scripsi, quod idem Bekkerus quoque fecit. Nondum tamen hoc omni ex parte satisfacit. vid. Not. Libri δούλην δὲ οὖσαν τὴν πόλιν ὃν τρόπον. Mox Vrat. ἀνίκητον. — τελευτήσαντι δὲ συναναιρεῖται] Aldina habet καὶ pro δέ. Bekkerus e codd. nihil varietatis profert. Δὲ e Reiskii tantum conjectura profluxit. — εὐτυχίαν] Sic, teste Osanno, codd. A et B. Bekkerus de cod. A nihil adnotavit, et ἀτυχίαν retinuit. Vide Not. — §. 3. εὐδαιμονίας] Sic A. B. Laur. Marc. Vrat. et Ambr. e correctura, qui pr. ἐλευθερίας. Vulgo ἡγεμονίας. — §. 4. Μεσσήνην] Libri μεσήνην. Paulo ante B. pro κατεσκάφη habet καθηρέθη, et suprascriptum κατεσκάφη.

Cap. XVI. §. 1. αὐτῷ] αὐτοῦ Vrat. Sed vide Matthiae Gramm. gr. p. 527. not. — πρᾶγμα] πρόςταγμα B. et Vrat. — οὐ μανία] Bekkerus adscripsit: „nec negationi neque interrogationi convenit cum illo, quod instat, δήπου.“ quod non idonea de causa contendisse videtur Vir doctissimus. — γεγένηται] De conjectura scripsi pro γένηται, cf. Not. — παρὰ τοῦτον] τοῦτο omnes MSS. — §. 2. παρὰ τοῦτον εἶναι] τούτων omnes MSS. et Ald. — ἑκάστου] Sic MSS. pro vulg. ἑκάστων. — παρίδοι] Sic MSS. Bekkerus παρίδῃ. — §. 3. γὰρ οὐ τῷ μὲν] Sic MSS. Vulgo μὲν γὰρ οὐ τῷ. — εἵργον] Atticam formam reposui ex A. — νόμων] Ita MSS. Bekkerus νομίμων e Stephani vel Taylori conjectura. — παρανομήμασι] παρανομήσασι Vrat. Steph. — §. 4. εἰ πέφυκε] ἢ vulgo. — περὶ τούτου] Sic omnes MSS. pro vulg. τούτων. — ἐμέλλετε] ἐμέλετε Laur. Marc. Vrat. ἐμέληται Ambr. — σώζειν] Hoc pro vulg. σώσειν e MSS. restitui. — §. 5. τοίνυν] om. Vrat. — εἰ μέλλετε] ἐμέλ-

λετε B. et Vrat. — εἰς τὸ πρᾶγμα] εἰ Taylorus. εἰ καὶ Reisk., Neoph. Ducas. οἷον Bekkerus. Nihil horum necessarium. vid. Not. — ἡμέτερον] ὑμέτερον Vrat. — μείζονος] πλείονος Vrat.

Cap. XVII. §. 1. ἡμῶν] ὑμῶν pr. A. — διέβησαν] διέβασαν Steph. Reisk. et cod. A., ni falsus est Osannus. — §. 2. φθονερός] φανερός Vrat. — §. 3. Ἐτεόνικος μὲν] μὲν om. pr. A. — εὐεργετοῦντες] —ας A. Vrat. — §. 4. οὐ μεγάλαις] Bekkerus adnotat: „οὐ suspectum, quo sublato tollenda etiam interrogatio." Sed mihi secus videtur. — §. 5. ἐνενήκοντα] ἐννενήκοντα A. — ἔτη] ἔτι Vrat. — καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες] Sic A., quod cum Bekkero recepi; vulgo ordine inverso καὶ ναυμ. καὶ πεζ. Caeteri codd. illa καὶ ναυμ. omittunt. — αἰχμαλώτους] αἰχμαλώτας Vrat. — §. 6. Φασήλιδος est conjectura Taylori et Wesselingii ad Diodor. Sic. 12, 4. T. 1. p. 481. Libri φάσιδος. — ὑμᾶς] ἡμᾶς A. B. teste Osanno, cujus fides tamen, quum Bekkerus de varietate nil monuerit, suspecta mihi est.

Cap. XVIII. §. 1. ἔχετε] Num ἔσχετε? — §. 2. ἐγγραφῶσι] Sic Vrat. Vulg. —σιν. — τὰ ἱερὰ ὅπλα] Articulum addidi ex A. Idem Os. et Bekkerus fecere. — καταισχυνεῖν et ἀμυνεῖν scriptum est ab editoribus recentioribus ex Steph. conj. Libri καταισχύνειν et ἀμύνειν. — ἠσέβησεν] Sic scripsi ex A. B. Laur. Ambr. Vrat. εἰσέβησεν Marc. ἠσέβηκεν vulgo. — παρεσκευασμένος] παρασκευασμένος Laur. Marc. Ambr. παρασκευασάμενος A. — καὶ ὑπὲρ ὑμῶν add. A. Laur. — τιμωρήσαισθε] Conjectura Neoph. Ducae, quam recepi cum Heinr. et Bekkero. τιμωρήσεσθε A. τιμωρήσοισθε Laur. Marc. Ambr. Vrat. τιμωρήσησθε vulgo. — §. 3. καταισχύνειέ] καταισχύνοιέ Marc. Ambr. Vrat. — θέλει] Sic Laur. Marc. Ambr. Vrat. et corr. A. qui pr. θέλη. Vulgo θέλοι. vid. Not. — §. 4. τοῖς ante πολεμίοις, quod desideratur vulgo, addit A. — τοῖς μικροῖς μᾶλλον] Sic MSS. pro vulg. τοὺς μᾶλλον μικροῖς. cf. Passovii Symb. crit. p. 30. Mel. μᾶλλον ἐπὶ μικροῖς.

Cap. XIX. §. 1. ταύτην τὴν πίστιν] τὴν om. pr. A., quem sequutus est Im. Bekkerus. — §. 2. ταύτην τὴν πίστιν] τὴν om. A. sequuto Bekkero. — ἔδοσαν] ἔδωσαν Marc. Ambr. ἔδωκαν Vrat. — ἀκοῦσαι — πεπραγμένων] Sic hunc locum ex A. sup-

plevit Bekkerus; vulgo horum loco tantum erat ἅ, quam lectionem vitiosam esse, quum neminem posset fugere, varia tentarunt Viri docti, quae tamen, loco nunc ex libro MS. persanato, scitu sunt inutilia. — §. 3. ἐμπρησθέντων] ἐμπρισθέντων Laur. Marc. Ambr. Vrat. — Extat hoc jusjurandum etiam ap. Diodorum Siculum XI, 29. apud quem pro ἅπαντας est πάντας: τῶν βαρβάρων pro τοὺς βαρβάρους: deinde οὐδεμίαν τῶν ἀγωνισαμένων πόλεων ἀνάστατον ποιήσω: porro τὰς — δεκατεύσω desunt: denique καὶ καταλείψω pro καταλείπεσθαι. — §. 4. ἡ πόλις ἡμῶν] ὑμῶν A. B. — προγόνους ὑμῶν] Sic ex A. recepi cum Os. et Bekk. pro ἡμῶν, v. Not. — εὔκλειαν om. Vrat. — διὰ τὴν] Articulum, qui vulgo deest, addidi cum Osanno et Bekkero ex MSS. omnibus, excepto B., de quo nil adnotavit Osannus.

Cap. XX. §. 1. περὶ τῶν ἄλλων] Articulum add. A. Laur. — ἡ πόλις ἡμῶν] ὑμῶν A. Laur. rec. Bekk. — ὅσον] ὅσῳ Ambr. — ἀρετῇ] ἀρετὴν Laur. — §. 2. πόλιν ἡμῶν] ὑμῶν A. Laur. — τῶν Ἀθηναίων] τὸν Ἀθ. Vrat. quod rec. Os. Bekk. — §. 3. Δελφῶν] ἀδελφῶν, Vrat. cum pr. A. τις των Δελφῶν (β α) i. e. τῶν τις Δελφῶν, B. More Herodoteo. — ἐξήγγελε] ἐξήγγελλε A. Laur. Bekkerus mavult ἐξήγγειλε. — ἐμβαλόντων] ἐμβαλλόντων pr. A. — οἱ πρόγονοι ὑμῶν] ὑμῶν recepi ex A. Laur. Marc. Ambr. Vrat. et Ald. cum Bekkero pro ἡμῶν, quod est ap. Steph. et sequentes edd. — οὐκ ἔκδοτον] οὐδ' Vrat. Sed Asyndeton h. l. fortius. — διεμαρτέρουν] διεμαρτύρουν Vrat. — εἰς τὴν πατρ.] εἰς supra versum ponit A. — §. 4. τῶν ἀρχομένων] Articulum, qui vulgo deest, suppeditant omnes MSS. et margo Hamb. Adjecerunt Neoph. Ducas et A. G. Beckerus, hic non monito lectore. Recentissimi editores codices MSS. secuti sunt. — προσπεσόντα] πεσόντα pr. A. — §. 5. οὐκ ἔστι recepi ex Vrat. — Κλεομάντει] Κλεομάντι Laur. Marc. Ambr. Vrat. — καὶ τοῖς ἐκγόνοις] Articulum adjeci ex Vrat. qui tamen cum B. ἐγγόνοις. — §. 6. ὁρᾶτε, ὁμοίως] Vulgo interponitur εἰ, quod omisi cum MSS. — γὰρ οὕτω] γὰρ ζῶντες οὕτω conj. Lobeck. ad Phryn. p. 129. — §. 7. Λεωκράτης] κλεοκράτης Ambr. — οὐδὲ τεθνεώς] οὔτε ζῶν οὔτε τεθνεὼς A. Laur. οὔτε τεθνεὼς Marc. B. Vrat. — καὶ μονώτατος δ' ἂν] καὶ om. Bek-

kerus, de manuscriptis suis, in quibus δ' deest, nil monens.

Cap. XXI. §. 1. κατῴκησε] Bekkerus conjicit μετῴκησεν. — §. 2. θεῶν] θεὸν A. Laur. — τύχοι ex MSS. reposuerunt rec. edd. pro τύχῃ. — προὔδωκε] προδέδωκε Vrat. — παῤ om. pr. A. — ταύτην τὴν τιμ.] τὴν Bekkerus abesse malit. — §. 3. ποιοῦσιν spurium videtur Bekkero, sine ratione idonea. — ἐπιγενομένοις] Bekkerus de conjectura reposuit ἐπιγινομένοις. — In jamborum versu 2. A. Laur. Marc. Ambr. habent ἐξαιρεῖται, Vrat. et B. ἐξαιρεῖται τῶν, utrumque vitiose.

Cap. XXII. τεύξεται τῶν νόμων] Libri νόμων, ut etiam paullo infra. Taylorus conjecit νομίμων, quod adeo receperunt A. G. Beckerus et Im. Bekkerus. Sed vide *Not.* — τῶν δώδεκα θεῶν] Vratisl. τὸν pro τῶν, unde Bekkerus proponit τὸν τῶν δ. θ. Sed nulla omnino mutatione opus est. — ἠδικηκόσι] B. et Vrat. ἀδικηκόσι. — ταυτὰ] Vrat. ταῦτα. — φαίνονται] Stephanus scribendum esse putat φαίνωνται ἢ φαίνοιντο, quorum prius A. G. Beckerus adeo inconsultus fuit, ut in textum reciperet: Reiskius φαίνοι, Thorlacius φαίνοιτο, Schaubius φαίνεται. Sed his omnibus non est opus. vid. Not. — §. 2. ἔγωγε om. Vrat. et B. — πάσας] πᾶσαν A. Marc. Ambr. — εὐσέβειαν] Schulzius conj. ἀσέβειαν, male. — ἀλλ' ὅτι μὴ] „ὅτι nescio an perperam iteretur." Bekker. — εὐεργετοῦντας] Sic omnes MSS. praeter B, de quo Osannus nil monuit, atque ita jam Melanchthon conjecerat. Vulgo ἐνεργοῦντας. Mox Vrat. τὸν αὐτὸν βίον.

Cap. XXIII. §. 1. καὶ ὑμῖν ἅπασι τοῖς νεωτέροις] Schulzius καὶ ante τοῖς νεωτέροις iterari jubet; Beckerus proponit ἀλλ' ἁρμόσει ὑμῖν ἅπασι καὶ τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι. — ἐκ γὰρ τῆς Αἴτνης] γὰρ praeeunte Osanno ex Vrat. et B. recepi; in hoc lineola transversa per voculam γὰρ ducta indicat, librarium eam deletam voluisse. At inservit orationis tenori, per parenthesin abrupto, instaurando. — ἐπὶ τήν τε ἄλλην] τε ex mea conjectura addidi. — καὶ δὴ καί] καὶ δεῖ B. Vrat. — τοὺς μὲν οὖν ἄλλους] οὖν om. Ambr. et pr. A. Mox Vrat. et Ald. αὐτῶν. — οὐχὶ δυν.] οὐχὶ pro οὐ auctore Bekkero ex A. et Laur. suscepi. — §. 2. φορτίου] Palmerius conj. ῥοθίου. — αὐτὸς ἐγκατελήφθη] Ald. αὐ-

τοί. Pro ἐγκατελήφθη codd. Marc. Ambr. et Vrat. ἐγκατελείφθη habent, sicuti jam Melanchthon edidit. — λέγεται γάρ] Pro γὰρ typothetae culpa in Reiskiana editione legitur καί, quod seduxit Osannum. vid. Epilog. T. IV. p. 136. — περιῤῥεῦσαι] περιρεῦσαι Ald. Mel. — μόνους] μόνον pr. A. — προςαγορεύεται] Hoc recepi ex Ambr. Caeteri ut vulgo προςαγορεῦσαι. Reiskii conjecturam προςαγορεύεσθαι recc. Neoph. Ducas et Im. Bekkerus. — τῶν εὐσεβῶν χ.] τὸν pro τῶν Vrat. ἀσεβῶν B. — §. 3. δεῖ] δεῖν A. Laur.

Cap. XXIV. §. 1. δικαίως post ποιοῦντες addidi ex Vrat. — Φασί] φησί Vrat. — Χιόνης] Χιώνης Ambr. — τυχεῖν δὲ κατ'] Quod vulgo post δὲ additur καί, tollendum esse jam Taylorus viderat; nunc ex cod. A. auctoritate Osann. et Bekk. sustulerunt. — βασιλεύοντα] βασιλέα Vrat. — Κηφισοῦ] Κηφισσοῦ Vrat., qui sic et infra cum B. cf. Doederlein in Act. phil. Mon. I, 1. p. 32. Schwenck ad Aesch. Eum. p. 94. — §. 2. τοῦ στρατοπέδου] Articulum adjeci, vide Not. — ὁ δὲ τῷ θεῷ] MSS. omnes ὡς pro ὁ, quod rec. Os. — πειθόμενος]: πυθόμενος Marc. Ambr. — §. 3. ὧν ἀγ. ποιητής] „aptius fortasse ἦν." Bekker. Mihi secus videtur. — τὸ τὴν π. φ.] Sic MSS. pro τῷ. — τῆς παιδός] Marc. Ambr. Vrat. vitiose τοῦ π.

Euripidei fragmenti v. 2. ἥδιον MSS. pro vulg. ἥδιστον. — μὲν om. pr. A. — V. 3. MSS. χρόνῳ δὲ δρῶσι δυσγενέστερον. — V. 7. ἢ vid. Not. — V. 9. ὁμοίαις MSS. excepto B. vulgo ὁμοίως. — V. 10. εἰσαγώγιμαι (οι) B. εἰσαγώγιμοι Vrat. ἐξαγώγιμοι Valck. ad Herod. 7, 161. εἰσαγώγιμαι rec. Bekk. cf. Not. — V. 11. πόλεος Grotius in excerptis: libri πόλεως. Sic et v. 21. vid. Porson ad Hec. 858. — V. 13. πολίστης, A. B. pro vulg. πολίτης. — V. 14. ἕκητι Ald. et vulg. ἕνεκα, A. Laur. Marc. Ambr. ἕνεκεν B. Vrat. — V. 15. ῥυόμεθα omnes MSS. — V. 16. ἐν Grotius et Scaliger pro vulg. ἐν πολλοῖς δ' ἔνιν A. Laur. πολλοῖς δέ νιν Marc. Ambr. Vrat. B. Vulgo μιν pro νιν. — V. 17. ναίουσι MSS. pro vulg. μέμουσι. — V. 18. ὑπερδοῦναι recepi ex A. Laur. Marc. Ambr. atque ita jam Taylorus correxerat vulgatam ὑπὲρ δοῦναι, quam Osannum et Bekkerum servasse miror. — V. 20. τὸ μεῖζον ἑνὸς οἶκος

MSS. ἑνὸς μὲν Ald. vid. Not. — V. 24. μὴν A. Marc. Ambr. pro vulg. μιν. — πρὸς pro εἰς pr. Burn. — V. 25. προτάρβουσ' A. πρὸς τάρβους Laur. Marc. Ambr. Vrat. et corr. B. qui pr. πρὸ τάρβους. — ἐστιν scripsi metri causa, MSS. ἐστὶ, vulgo εἴη. — V. 26. ἃ om. MSS. omnes. — V. 27. μὴ σχήματ' ἄλλως scripsi cum Grotio, Scaligero, Musgravio atque A. G. Bekkero pro μὴ σχήματα δ' ἄλλως, quam lectionem miro consensu tuentur omnes libri manuscripti. — V. 28. δάκρυα A. πέμποι A. Laur. — V. 31. MSS. et edd. antiquae εἵλοντο pro ἔθελον, quod ex mea conj. dedi. Osannus εἷλον scripsit, e Grotii et Scaligeri sententia, quod tamen ne ipsi quidem, propter activi insolentiam, satisfacit. — V. 34. MSS. ἡ μία μόνη — θανοῦσα. Recepi Tyrwhitti conjecturam. — V. 36. δυᾳ θ' ὁμοσπόρων A. Laur. cui proxime accedit quod praeeunte Bekkero in textum recepi. δύο θ' ὁμοσπόρους Valck. ad Phoen. 1022. Vulgo δύ' ὁμοσπόρους. — V. 37. σώσει Grotius: libri ὡς εἰ. — V. 38. γε om. MSS. Sed extat jam in Ald. Mel. Steph. — V. 41. ἅπαντας γοῦν τ' ἐμοὶ MSS. vid. Not. — V. 42. ἄρξουσιν Vrat. B. — τήνδ' A. Marc. Vrat. V. 43. ἐκείνω A. Marc. —. οὐ τὸ] οὐ sine τό MSS. — V. 45. πάλαι θέσμιά τις ἐκβάλλει MSS. et edd. antiquae. — V. 46. vid. Not. — V. 47. πόλει βάθρου Vrat. — V. 49. Παλλὰς add. A. Laur. — δ' A. Laur. τ' B. Vrat. στεφάνοισιν omisso τ' Ald. Mel. et MS. reg. Paris. ap. Dobreum ad Porsoni Aristoph. p. 76. — τιμηθήσεται B. — V. 51. νικᾶτ'] καὶ κατ' Laur. Vrat. B. καὶ νικᾶτε A. Marc. Ambr. — V. 52. ὅπως ὑμῖν τήνδ' ἐγὼ οὐ σ. π. MSS. — V. 54. ἔγωγε est Reiskii, Valckenarii et Musgr. conjectura: libri ἐγὼ καί.

Cap. XXV. οὖν add. A. — τοὺς πατέρας ἡμῶν] ὑμῶν A. — ὥσπερ Λεωκράτης] καὶ inserit Vrat.

Cap. XXVI. §. 1. οὕτω] Vrat. οὕτως et mox ἡμῶν. — §. 2. In *Homericis* (Il. 15, 494 sq.) V. 3. 4. περὶ πάτρης τεθνάμεν om. Vrat. — V. 6. οἴχωνται reposui, ut est ap. Hom. nam ἵκωνται, quod vulgo edunt, primam corripit. Eodem ducunt scripturae varietates ἠικχωνται B. ἥικωνται A. ἥκωνται Marc. Ambr. Vrat.

Cap. XXVII. ἐπὶ τῷ ταύτης] Ald. τὸ pro τῷ.

Cap. XXVIII. §. 1. Μεσσηνίους] Simplici σ Vrat. — τῶν ἀφ' Ἡρ.] τοῖς pro τῶν A. Laur. rec. Os. Bekk.

τοὺς B. Marc. Ambr. Vrat. τῶν Ald. Steph. γεγενημένοις A. Laur. Ambr. γεγενημένους Marc. Vrat. γεγενημένων Ald. Steph. — βασιλεύουσιν] βασιλεύσουσιν Vrat. — παρ' ὑμῶν] ἡμῶν Ambr. — §. 3. καὶ περὶ] cf. Valck. ad Herod. 2, 141. — περὶ τούτου quod conjecit Scaliger, firmat Vrat. Caeteri libri τούτου. — ὅτ' ἐν] Sic e conjectura scripsi pro ὅταν ἐν. Ita non opus est postea scribere ὦσι, quod proposuit etiam Bekkerus. — τούτων] τούτω Laur.

Tyrtaei elegiae V. 2. ἢ] τῇ ἑαυτοῦ A. Laur. — V. 4. ἀνιαρότατον Ambr. ἀνιαρώτατον A. Laur. et pr. Marc. — V. 6. μικρᾷ Vrat. — V. 7. μὲν γὰρ MSS. Vulgo omittebatur μὲν, ut in A. a manu prima, unde multa tentarunt Viri docti, quae nunc oblivioni tradi possunt. — V. 9. αἰσχύνη Marc. Ambr. — V. 10. Libri ἀτιμία. — V. 11. ὥρη A. Laur. Marc. Ambr. Vrat. In ejusdem versus initio εἰ δ' pro εἶθ' e Passovii conjectura reposui. — V. 12. οὐδ' e Vrat. recepi pro vulg. οὔτ'. — οὔτ' ὀπίσω pro εἰσοπίσω A. Laur. Ambr. οὔτ' ὀπίσω Marc. B. ἐς τ' ὀπίσω Vrat. — τελέθει] τέλος A. Laur. τελ Ambr. — V. 13. τῆσγε Vrat. — μαχόμεθα A. Laur. Ambr. — V. 14. θνήσκομεν A. Laur. ψυχάων A. Laur. Marc. Ambr. Vrat. — V. 16. μὴ δὲ recepi ex Ald. Mel. propter sequens μηδέ. — μήτε φόβου Vrat. — V. 17. ποιεῖσθε A. Laur. Ambr. ποιεῖτε vulgo. — V. 18. μαχόμενοι Marc. Ambr. Vrat. B. — V. 20. γηραιοὺς A. Laur. Marc. Ambr. — V. 21. γὰρ] μὲν γὰρ A. Laur. — V. 22. πρόσθεν A. Laur. — V. 25. φίλ' ἐνὶ Vrat. — V. 28. ἐρατῆς Vrat. B. cf. Passovii Symbol. Crit. p. 30. Conjectura idem assequuti erant Valckenaer Diatr. p. 293. A. et Hermann ad Vig. p. 934. ἀρετῆς A. Laur. Marc. Ambr. ἄρα τῆς vulgo. — V. 29. θνητὸς Reiskius: libri θνητοῖσιν.

§. 4. χρήσιμα] χρήμασι Laur. — περὶ τῆς ἡγ.] τῆς supra versum ponit A. — κατειργασμένα] ἡτοιμασμένα B., at illud supra versum. — πρῶτοι] πρῶτον Marc. Ambr. Vrat. „quo recepto, inquit Bekkerus, οἱ aut in οὗ aut in ᾗ mutabitur. — ὁμοίως] Praefigunt e Mori sententia οὐχ Schulzius, A. G. Beckerus et Heinrichius, Im. Bekkerus οὐχ ὁμοίαις mavult. — §. 5. ὁρίοις] ὁρείοις Vrat. βίου mendosum putabat Palmerius, conjiciens Πίου,

sed vide Not. — ἐκείνοις μὲν add. A. Laur. — τοῖς ων κείνων πειθόμενοι νομίμοις] ταῖς Vrat. ἐκείνων A. ἐκεῖνον Laur. νόμοις Ambr.

Cap. XXIX. ταῖς πράξεσιν] Sic A. Marc. τοῖς πράξεσιν Laur. Ambr. Vrat. πράξεσιν etiam B. — κατήσχυνεν] κατήσχυναν Vrat. Paulo ante Osannus ὁ Λεωκράτης edidit ex MSS., eumque sequitur Bekkerus. — ἐὰν μὲν οὖν] μὲν om. pr. A. — πολεμίοις] Taylor. conj. παλαιοῖς, quod Schulzius, Beckerus et Ducas receperunt. — καὶ δειλίαν add. MSS. et Hamb. —

Cap. XXX. §. 1. Εἰ δὲ μὴ] δὲ deest in MSS. Inserendam particulam jam censuerat H. Stephanus, quem sequuti sunt Taylor, Ducas, Schulz, Becker et Heinr. ε — δύνασθε] δύνασθαι Ambr. δύνασθαι Marc. Vrat. — §. 2. οἰσύοις] Sic Vrat. non οἰσαίοις: αἰσαίοις Ambr. οἰσυΐοις vulgo. Sed vide Not. — τῶν τοῦ Φρυνίχου] Sic A. Laur., vulgo deest alter articulus. — προδιδόντα] προδόντα A. Laur. Paullo ante μὲν ante Φρύνιχον, quod in quibusdam editionibus desideratur, MSS. auctoritate munitur. — τοὺς δ'] B. et Vrat. τοὺς δέ. — §. 3. τεθάφθαι] μὴ quod vulgo ante τεθ. addebatur et MSS. et loci sensus deleri jubet. — κέηται, v. Buttmann gramm. uber. I. p. 566 sq. *not.* 7. — τοῦ τὴν χώραν] τὴν om. Marc. Ambr. Vrat. — §. 4. ἐψηφίσαντο δὲ] Post haec, quod addebatur τινὲς, delevi, praeeunte Osanno. Secluserunt A. G. Beckerus, Heinrichius et Im. Bekkerus. — Λάβε] Osannus scripsit λαβέ, quod grammatici Atticum esse statuunt. v. Schol. ad Il. α, 85. Arcad. de accent. p. 148. Schaef. ad Greg. Cor. in Att. 57. Piers. ad Moer. v. ἰδέ. Schol. Plat. de Rep. 7. p. 179. ed. Ruhnk. Equidem et h. l. et alibi mutare aliquid nolui. — §. 5. τῇ ψήφῳ] τὴν B. Laur. Marc. Ambr. Vrat. ψῆφον Ambr. ε Vrat. — ἐάσετε] ἐάσατε Marc. — §. 6. μόνον] μόνῳ B. Vrat. unde rec. Os. — μὴ δῆτα, ὦ ἄνδρες etc.] Vulgo μὴ δῆτα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑμῖν οὕτω πάτριον, ἀναξίως ὑμῶν ψηφίζεσθε. Pro οὕτω habent οὔτε A. Laur. Marc. Ambr. Vrat., unde οὗτοι correxerunt Schaubius et Osannus. αὐτῶν add. A. Laur. ψηφίζεσθαι Vrat., et, teste Osanno, etiam A et B. — δι' ἀλήθειαν] δι' add. A. Laur. —

φύσει add. A. Laur. — §. 7. τῆς προδοσίας] τὴν (vel τῆς, si recte vidit Os.) περὶ τῆς προδ. A. — ἐάσαντα] Sic MSS. pro vulgata inepta ἐάσαντος, quam jam Meursius Cecrop. c. 92. correxit. — ἀλιτηρίους] ἀλιτηρίους. Vrat. — §. 8. ἡ εἰκὼν τοῦ Ἱππ.] ἡ pro τοῦ ex B. et Vrat. recc. Os. et Bekk. — προσαναγραφέντας] Vulgo προαναγραφέντας, quam servant A. B. Laur. — §. 10. ὅτε] B. Marc. Ambr. Vrat. ὅτι. — εἰδῶσιν ὅτι] ὅτι praebent A. Laur. οἱ B. Marc. Ambr. Vrat., unde nata esse videtur corrupta vulgata εἰ. — τὰς τιμωρίας] ταῖς τιμωρίαις Marc. Ambr. Vrat. — §. 11. ὑμεῖς δὲ τὸν] Articulus deest in omnibus MSS. praeter A. — §. 12. τοῦ περὶ τοῦ] prius τοῦ addidi ex Reiskii sententia. Idem fecit Bekker. — λόγῳ μόνῳ] Sic A. Laur., reliqui ut vulgo μόνῳ λόγῳ. — αὐτοχειρί] αὐτοχειρεί Vrat. — ΨΗΦΙΣΜΑ additum est ex Marklandi conj. — γενναῖον δή] libri δέ, Reisk. γε. — §. 13. ὑμῖν δοκεῖ A. Laur. pro vulg. δοκεῖ ὑμῖν. Vrat. ἡμῖν. — Λεωκράτην MSS. pro vulg. Λεωκράτη. — καὶ οὐ λόγῳ add. MSS. et Hamb. — ταῖς τιμωρίαις est Stephani emendatio pro τῆς τιμωρίας, quod cum MSS. servavit Bekkerus. — καὶ ὅτ' ἐκεῖνοι] ἀλλ' pro καὶ Vrat. κεῖνοι Laur. — ἀποστερεῖν αὐτούς] αὐτοὺς e conj. addidi. Reiskius ἑαυτοὺς post ἐπιχειρήσαντας, Heinrichius ante ἀποστερεῖν add. — αὐτοῦ] αὐτὴν A. Laur. quod rec. Os. αὐτὸν Marc. Ambr. Mox τὴν MSS. pro vulg. μέν. — οὕτως ἐτιμωροῦντο] οὕτως MSS. ὄντως Ald. Correxit jam Steph. — §. 14. τῶν τὸν δῆμον] τὸν τῶν δήμων B. et Vrat. — §. 15. ἐπιτιθῆται] Sic ex Bekkeri conjectura, in quam ipse jam antea incideram, scripsi pro ἐπιθῆται. — ἀποκτείναντα] recc. aliquot edd. vitiose ἀποκτείνοντα. — αἰτίαν] Sic A. Laur. atque sic jam conjecerat Steph. pro vulg. ἐναντίαν. — οὕτως ante ᾤοντο add. A. Laur. — §. 16. Titulus e conj. Taylori additus est. In A. lacuna. — τοῖς καθ' ἑκάστην] B. τῆς pro τοῖς. — βουλευομένοις, ita MSS. praeter Marc. et Vrat., qui βουλομένοις servant. — πρὸς τοὺς τοιούτους] Articulum add. MSS. — αἴσθηται μόνον] Sic MSS. Vulgo αἴσθησιν sine μόνον, quod Scaliger corrigere volebat, addens λάβῃ. — τῶν μὲν γὰρ] γὰρ supra versum habet A. — προήσεσθε] Sic, si fides Osanno, A, (sed eundem codicem ποιήσεσθε habere dicit Bekkerus,) et Ambr. ποιήσεσθε,

ut Ald. et Steph., Laur. Marc. ποιήσεσθαι Vrat. προήσεσθε primus feliciter eruit Taylorus ad Lysiae Vit. p. 148. ed. Reisk. Mox Ald. ἐκεῖνός Vrat. ἐκεῖνον. — παρὰ τῶν ἀδικούντων] Sic B. et Vrat. pro παρ' αὐτῶν ἀδικούντων.

Cap. XXXI. ὅπως ὅμοια] Sic MSS. pro vulg. ὡς ὅμοια. — προδιδόντα] καταλιπόντα B, at suprascriptum παραδιδόντα. — οὓς δόντες] Sic B et Vrat. pro vulg. ἣν δόντες. Iidem statim ὑμῶν pro ἡμῶν. — τῆς πόλεως] τῆς, quod om. Steph., MSS. suggerunt. — ταύτης δὲ] Taylorus voluerat δή.

Cap. XXXII. §. 1. ἔσχε] B. et Vrat. εἶχε. — προδόντας] Sic A. B. Laur. Vrat. παραδιδόντας (superscr. προ) Marc. Vulgo προπαραδιδόντας. — καλὸν] καλῶν Ambr. — πόλεως] πόλις Vrat. — γὰρ ἕκαστος] Vulgo inseritur ἂν, quod cum MSS. delevi. — θήσεται] Sic Schaubius et Heinrichius conjecerunt, recepitque Im. Bekkerus pro librorum lectione θῆται, quam in θείη mutatam vult, servato ἂν post γάρ, Neoph. Ducas. — ἐποίησαν τὴν τιμωρίαν] Sic A. Laur. Marc. Vrat. pro τὴν τιμωρίαν ἐποίησαν. — §. 2. αὐτοὺς] Sic Schulzius et Heinrichius, pro vulg. ἑαυτούς. — τεκμήριόν ἐστιν] ἐστὶν add. A. Laur. — τάξαντες] Sic A, Vrat. reliquique codd. Bekkeri, quantum ex ejus silentio constat. B ut vulgo κατάξαντες, unde Stephanus eruit κατατάξαντες, quod reliqui editores receperunt. — μετ' αἰσχύνης] Hoc, quod vulgo om., add. MSS. — ΝΟΜΟΣ] ὁ νόμος. Ambr. — §. 3. ἐνθυμεῖσθε δή] δὴ pro vulg. δὲ praebent A. et Laur. — αὐτῷ τιμωρίαν] αὐτῷ τὴν τιμωρίαν Vrat. — οὐδεμίαν γὰρ ἄλλην] δεῖ ante ἄλλην add. A. quod rec. Os., Bekkerus δεῖ post ἄλλην posuit ad ejusdem codicis auctoritatem provocans; sed vide Not. — δειλίας] δουλείας Vrat. — εἰδότες γάρ] γὰρ in καὶ mutavit Taylor, quem sequutus est A. G. Becker. — τοὺς νόμους] articulum om. A.

Cap. XXXIII. Τοσαύτῳ] τοσοῦτο Marc. Vrat. τοσοῦτον Ambr. — οὗτος] ἐκεῖνος B. et Vrat. — ὡς ὑπὲρ] ὡς om. Vrat. — τὰ τῆς φ.] κατὰ pro τὰ Marc. Ambr. Vrat. — §. 2. τὰ ante πετεινὰ om. MSS. — πρὸς τὸ τάχος] τὸ add. A. ἃ ante μάλιστα ponebat Reiskius. —

ποιητῶν] Sic A. Laur. Vrat. pro vulg. ποιητικῶν. — ἠξίωσεν ἐντεκεῖν] Ita Scaliger, libri ἐντεκεῖν ἠξίωσεν.

Cap. XXXIV. §. 1. τῶν ἀνδροφόνων] τὸν ἀνδροφόνον A. Marc. Ambr. Mox εἰκότως om. Vrat. — ὑποδεξαμένους] Sic MSS. et Ald. Steph. ὑποδεξομένους. — τοῦτον] τὸν Ambr. — αὐτοῦ] ἑαυτοῦ Ambr. — §. 2. δεινότατα] Sic A. Laur. pro vulg. δεινά. — ὅταν ληφθῶσι] μὴ, quod vulgo inseritur, delevi, vid. Not. — ἐγκαταλιπὼν] Sic A. B. pro vulg. καταλιπών.

Cap. XXXV. §. 1. τοῦτον] τούτων Ambr. — πρὸς αὐτόν] Ita scripsi cum Heinrichio pro αὐτούς. vide Not. — τὴν πρὸς τοῦτον φιλίαν] τούτων A. — §. 2. εἴ τις ἄρα] postrema vocula e MSS. adjecta est. — περὶ τῶν ἐνθάδε] περὶ om. Vrat. B. et Osann. — ἐν τῷ] αὐτῷ Vrat. B. τοῦ post Διὸς om. iidem codd. — υἱοῦ] υἱὸς Vrat. — §. 3. τὴν τοῦ πατρός] τὴν add. ex MSS. — ἠγνόουν] ἐνόουν Vrat. — ἄξιον] Bekkerus legendum esse putat ἄξιον ὄν. — §. 4. μήτε φιλίᾳ] Ald. μὴ φιλίᾳ. Mox Vrat. συναπολογουμένου et paulo post B. Marc. Ambr. Vrat. κατάσχοιεν. — καθ' ὑμῶν] καθ' ἡμῶν A. — δεῖ δεινόν] Vulgo δεινόν om., sed MSS. hanc vocem suggerunt δεῖ omittentes. Hinc meam lectionem composui. Bekkerus praecedens δὴ adversantibus libris et scriptis et editis cum δεῖ permutat. — ὑπὲρ ὑμῶν] ὑπὲρ ἡμῶν Vrat. — §. 5. οὐκ ἐπὶ — προσκρούσασθαι] librorum scripturam retinui. Reiskius conjecit: οὐκέτι — παρακρούσασθαι. — ζητοῦσιν] Reisk. conj. ζητήσουσιν, quod recepit adeo A. G. Becker. Mox A. et Vrat. μάλιστα. — τοιαύτης χάριτος] Reisk. τυχεῖν desiderat. — συνεπόρησε] ν ἐφελκ. add. A. et Vrat. Schulzius συνεκπόρισε. — §. 6. οὐδένα] οὐδὲν Vrat. unde οὐδὲν ἂν scribendum censet nonnemo in Eph. litt. Lips. 1822. No. 169. p. 1344. — αὐτοῦ πρῶτον] αὐτοῦ, pro quo vulgo αὑτοῦ, debetur Vrat., qui idem πρώτου habet.

Cap. XXXVI. εἶναι — ὅπως] Sic MSS. pro vulg. οἶμαι ἵν'. Mox ante ἠξιώθησαν ex A. et Laur. negatio addita est. — Κατὰ τοῦ ἀδικοῦντος] Sic A. et Laur. παρὰ Marc. Ambr. Vrat. B. περὶ vulg. — Λεωκράτην ex Ambr. et Vrat. recepi pro Λεωκράτη. — τοῖς ὑμετέροις] Quod vulgo additur αὐτῶν, pro quo Vrat. αὐτὸν habet, ut otiosum delevi. Translatum huc est e linea sequenti. — §. 2. μεινάντων Taylorus: libri σωσάντων. —

ἥκει Ald. et MSS. praeter B, qui ἥκοι. Steph. ἥκῃ. Equidem ἥκει mutata interpunctione retinui. — ὁσίων Reiskius: libri οὐσιῶν, unde Taylorus fecit θυσιῶν. Ni falsus fuit Osannus, ὁσίων etiam in A et B legitur, sed de A. saltem tacet Bekkerus. — Mox B et Vrat. νόμων ἀγορᾶς. — ἡμετέρων] ὑμ. A et Laur. quod rec. Bekk. — ἔθαψαν] Sic MSS. (praeter Ambr.), neque aliter Ald. — τοῖς μνημείοις] Ita MSS., vulgo ἐν τοῖς μν. — ἠδέσθη] Reiskius ὁρῶν addi jubet. — §. 3. οὓς ἐγκαταλιπών] οὐχ praefigendum censet Taylor. Mox Reiskius ἐᾶσαι voluit pro ἐάσετε. — ποιησάμενοι] Reiskii conjecturam ποίοις; ἃ μόνος τῶν πολιτῶν αὐτοῖς οὐ συνδιεφύλαξε; in textum susceperunt Schulzius, et, addito etiam οὐχ ante ἃ μόνος Thorlacius et Heinrichius. Bekkerus scripsit ποίοις; ἃ μόνος τῶν πολιτῶν οὐ συνδιεφύλαξε. Nihil horum necessarium, vide versionem et Not. — ἐπικαλέσεται] Vrat. ἐπικαλέσετε, idemque mox cum B αὐτῶν pro αὐτὸν ἐκ (vulgo αὐτόν.) Ante σώσοντας Reisk. articulum τοὺς addi vult. — τὸν αὐτὸν ἔρανον] Ita Scaliger, et, quod nemo hucusque animadvertit, jam antea Melanchthon. MSS. et Ald. τῶν αὐτῶν ἐράνων, quod retinuit Osannus. — τὴν γὰρ ἀσφάλειαν A et Vrat., reliqui om. γάρ. Steph. ἐπεὶ καὶ τὴν ἀσφ. — ἑαυτοῦ A. Vrat. pro αὐτοῦ. — §. 4. αὐτοῖς ταφῆναι] Sic A. B. pro vulg. αὐτῆς ταφῆναι. Idem jam conjectura assecutus fuerat Reiskius. Mox Vrat. παρέδωκε. — ἀναμνησθείς] Schaubius ἂν ἀναμνησθείς, Bekkerus ἂν μνησθείς. Neutrum necessarium. Vide Not. Mox Vrat. συμπαταξαμένων. — παρανοίας] Reiskius conj. παράνοιαν, quod rec. Im. Bekkerus. — δὲ καταλιπόντα] Bekkerus δ' ἐγκαταλιπόντα legendum esse censet. — §. 5. δώσετε] δώσητε Marc. Ambr. B et Vrat. — τῷ βουλομένῳ] τῷ om. A. Laur. Marc. Ambr. — καὶ ante ὑμᾶς supra versum habet A. — οὐ γὰρ μόνον] Vrat. μόνους. — φυγών] Sic Marc. Ambr. Vrat. φυγήν, quod conjecit Reiske, A et Laur. — ἐπὶ προστάτου] ἐπὶ πρὸς τὰ τοῦ A. B. ἐπεὶ πρὸς τὰ τοῦ Marc. Vrat. — ἔτη] τῇ A. Laur. Marc. Ambr. Vrat. — μηλόβοτον] Vrat. μιλόβοτον. — ὑμῶν γένηται] ὑμῶν A. B. Laur. Vrat. γενήσεται Melanchthon, idemque recepit Im. Bekkerus. vid. Not.

Cap. XXXVII. §. 1. χρήσιμον γὰρ ὑμῖν ἐστί] ἐστὶ ex MSS. supplevi: vulgo omittitur. — τὸ αὐτό] „Fallor aut latet in pronomine nomen ejus, qui hoc pse-

phisma tulit.“ Bekker. — *ΨΗΦΙΣΜΑ* deest in A, relicto spatio vacuo. — *ἐγὼ τοίνυν μηνύω*] Reiskius post *ἐγὼ* addit *μὲν*, quod rec. Bekkerus: vulgo *ὑμῖν* additur ante *μηνύω*, quod om. pr. A. — §. 2. *ὅτι* quod vulgo additur ante *τὰ μνημεῖα* delevi, vid. Not. — *οὐ παρασχὼν*] Negationem, e Scaligeri conjectura ab A. G. Beckero additam, firmant MSS. receperuntque novissimi editores. Stephanus *μὴ παρασχὼν* voluit. Statim A. *τὸ σῶμα*. — §. 3. *τούτου*] Sic correxit Stephanus corruptum *τούτοις*, et *τούτου* firmant MSS. — *προαίρεσιν*] *αἵρεσιν* B et Vrat. Mox ex Taylori sententia *ἔσται* pro *ἐστὶν* scripsi. Idem fecit Bekker. — *σώζων*] MSS. *σώζοντα*. — *ἀνελέητος*] „nonne *ἀνηλέητος*?“ Bekker. — *ἀπολέσθαι*] *ἀπολεῖσθαι* B. Laur. Marc. Ambr. Vrat. rec. Os. „quod additur verbum *προαιρήσεται* concinnitati obest, sententiae non prodest.“ Bekker. — §. 4. *τὸν ἄλλον τούτου β.*] *τούτου* add. A. — *ἀνδραποδισμὸν*] Haec est mea conjectura, ab Im. quoque Bekkero reperta, in quam ductus sum inepta librorum MSS. lectione *ἀνδραπόδων* pro vulg. *ἀνδρῶν καὶ παίδων*, quam varie tentarunt viri eruditi. — *καταψηφίζεσθαι*] Sic MSS. et Ald. Vulgo *καταψηφίσεσθαι*. — *καθίσκοιν*] libri *καθδίσκοιν*. — *τὸν μὲν — τὸν δὲ*] Taylorus conj. *τοῦ μὲν — τοῦ δὲ*, quod rec. Bekker. Sed vide notas et versionem meam. — *εἵνεκα* MSS. pro vulg. *ἕνεκα*. — *τῆς ἐν*] Bekkerus conj. *τῶν ἐν*. — §. 5. *Ἐὰν μὲν*] *μὲν* add. A. B. — *Λεωκράτην*] *Λεωκράτη* Vrat. atque sic Bekkerus. — *τὰς ναῦς*] *τοὺς νεὼς* conj. Morus. — *παρακελεύσεσθε*] *παρακελεύεσθε* Vrat. Laur. Marc. Ambr. — *Λεωκράτην*] *Λεωκράτη* MSS. Mox B. et Vrat. *ἀναμνησθέντας*. — *κατηγορημένων*] Ita pro vulg. *κατηγορουμένων* conjecit A. G. Beckerus, eamque conjecturam firmat A., tacente tamen Im. Bekkero. — *ὅτι οὐ πλέον*] Addebatur ante *ὅτι* vulgo *καί*, quod Morum sequutus delevi, vide Not. *ὑπὲρ*, quod statim sequitur, deleri voluit Taylorus; sed est genuinum. Reiskius pro *σωτηρίας*, servato *ὑπὲρ* legendum esse proposuerat *τιμωρίας*.

Emendanda.

Pag. 3. lin. 22. εἶναι
— 5. — 10. ἐπιγιγνομένοις
— - — 23. διὰ
— 8. — 11. διὰ
— - — 12. ᾤχετο
— - — 15. dele comma post ἔρημον.
— - — 17. καὶ
— - — 29. τριάκοντα
— 11. — 28. ἢ
*— 17. — 14. ἐλευθερίας
— — — 20. 21. γεννήσαντας
— 18. — 16. ὥστε, ὦ
— 19. — 11. υἱεῖς
— 24. — 2. Αἰγινητῶν
— — — 15. Ξέρξου
*— 25. — 23. ὑμᾶς pro ἡμᾶς.
— 27. — 24. ἢ
— — — 26. post ἀδοξεῖν pone comma.
— 29. — 27. καλὸν
— 31. — 15. Αἴτνης
— 33. — 24. ἂν μὴν
— — — 25. προταρβοῦσ';
— 34. — 11. post πόλιν pone punctum.
— — — 23. post ἔγωγε comma omissum est.
— 36. — 21. ἐκστρατευόμενοί εἰσι.
*— 42. — 5. τὸν δῆμον pro καὶ δῆμον.
— 46. — 3. οὐδὲ
— 55. — 3. post „codd." adde comma.
— — — 15. ταύτῃ
— — — 29. ante διὰ insere §. 5.
— 58. — 38. Titulos.
— 60. — 1. ἀφειμένοι
— — — 16. τὴν
— — — 20. Post §. 8. adde: πρῶτον, vide Not. p. 199. —
— 64. — 8. *a fine.* post „recepi ex Vrat." adde: „et B, pro vulg. ἔτι."

Insigniora textus vitia, quae morari possint lectorem, stellula notata sunt.

